

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

« Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτικές »

Η ηγεσία Kennedy - τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα στις
ΗΠΑ την περίοδο 1950-63

Βασιλική Τουτούζη

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2015

University of Peloponnese

Faculty of Social and Political Sciences

Department of Political Science and International Relations

MA

" International Relations and Political "

Leadership Kennedy- the US civil and political rights in the period
from 1950 to 1963

Vicky Toutouzi

Korinthos, September 2015

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποσκοπεί στην παρουσίαση μιας εποχής αλλαγών και μεταρρυθμίσεων στις ΗΠΑ. Παράλληλα παρουσιάζεται η ηγετική μορφή του Kennedy που με τις ιδιαίτερες ικανότητες του αποσκοπούσε στο να αποκτήσουν οι πολίτες της Αμερικής της νέας αντίληψης, μιας νέας θέασης, μιας νέας πραγματικότητας με βάση τις νέες προβλεπόμενες αλλαγές. Επομένως στην δημιουργία μιας νέας μορφής σκέψης και αντίληψης για την δύναμη της χώρας, με βάση την πολιτική της ομογενοποίησης των λαών σε ένα ενιαίο πλαίσιο οικονομικού και κοινωνικού ιστού που θα αντανάκλα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Θα διερευνήσουμε τα ιδιαίτερα προσόντα και χαρακτηριστικά ηγετικών μορφών που μπορούν να λειτουργήσουν ως ικανά άτομα για να παροτρύνουν και να επηρεάσουν σκέψεις και καταστάσεις με απώτερο σκοπό την αποδοχή αλλαγών και μιας νέας τάξης πραγμάτων. Ενώ θα αναζητήσουμε μέσα από τα γεγονότα τα αποτελέσματα που είχαν οι προσπάθειες ενότητας και συνοχής στο εσωτερικό των ΗΠΑ, πώς επέδρασε η απαλοιφή της διαφορετικότητας στην εξωτερική πολιτική της ηπείρου ενώ παράλληλα ισχυροποιείτο το αίσθημα της ελευθερίας και της δυναμικής των πολιτών της χώρας ως μια και μοναδική ομάδα.

Abstract

This thesis aims to present an era of changes and reforms in the US. At the same time it presents the leading figure of Kennedy whose special abilities aimed to give citizens of America new concept, a new sight, a new reality based on new plans for change. Therefore the creation of a new form of thinking and perception emerged which lead to the strength of the country, according to the political homogenization of peoples in a single framework the economic and social unity that reflects to the world.

We will explore the particular qualities and features leading figures (leaders) who can serve as competent people to motivate and influence thoughts and situations with a view to accepting change and a new order of things. While we look through the events, we will examine the emerging results of the unity and cohesion efforts inside the US, that affected the elimination of diversity in foreign policy on the continent while at the same time, it was strengthening the feeling of freedom and it drove the dynamics of the country's citizens to perceive themselves and act as a single group.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1: Η πορεία του J. f. Kennedy και το πολιτικό πλαίσιο της εποχής

1.1. Η πορεία του J. f. Kennedy.....	7
1.2. Οι ενδείξεις της ανόδου.....	8
1.3. Η εικόνα των εκλογών και τα αποτελέσματα του 60'.....	9
1.4. Οι ΗΠΑ και τα πληθυσμιακά στοιχεία.....	12
1.5. Το Σύνταγμα	17
1.6. Τα κυρίαρχα κόμματα και η πολιτική κατάσταση της εποχής.....	18
1.7. Σύνοψη.....	19

Κεφάλαιο 2: Ικανότητες και χαρακτηριστικά της ηγεσίας και της πολιτικής

2.1. Η ηγεσία και τα βασικά της στοιχεία.....	20
2.2. Πρώτες ιδέες και εξελίξεις της διοίκησης, της ηγεσίας και της πολιτικής.....	20
2.3. Ο ηγέτης των αλλαγών.....	25
2.4. Σύνοψη.....	27

Κεφάλαιο 3: Η ηγεσία Kennedy

3.1. Τα πρώτα σημάδια αλλαγής.....	28
3.2. Τα ανθρώπινα δικαιώματα των μειονοτήτων.....	29

3.3. Η συμβολή των ΜΜΕ στην αλλαγή και το κατεστημένο.....	31
3.4. Οι ΗΠΑ τα χρόνια του ψυχρού πολέμου.....	33
3.5. Η μετάβαση στον Φιλελευθερισμό.....	36
3.6. Σύνοψη.....	43
Βιβλιογραφία.....	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Η πορεία του J. f. Kennedy και το πολιτικό πλαίσιο της εποχής

1.1. Η πορεία του J. f. Kennedy

Η ανάδειξη κάθε προσωπικότητας στις ΗΠΑ συνήθως προέρχεται από μια ισχυρή βάση. Από νεαρή ηλικία ξεχώρισε ως χαρισματική μορφή ο J. F. Kennedy. Η οικογένεια του ήταν ευκατάστατη και παραδοσιακά καθολική¹, η καταγωγή της ήταν από την Ιρλανδία, με ισχυρά παραδοσιακά στοιχεία που ακολούθησαν και στις ΗΠΑ.² Ο πατέρας του Kennedy ήταν ένας επιτυχημένος τραπεζίτης που μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο είχε καταφέρει να δημιουργήσει μια μεγάλη περιουσία ανεβαίνοντας έτσι στην ανώτερη τάξη με ισχυρές επαφές στην πολιτική. Ο Kennedy ήταν το δεύτερο παιδί της οικογένειας και η μόρφωση αποτελούσε το κύριο μέλημα. Ξεκίνησε σε ιδιωτικό σχολείο και συνέχισε την μόρφωση του στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον και εν συνεχεία στο Χάρβαρντ. Η ισχυρή προσωπικότητα του ξεχωρίζει κατά την διάρκεια των σπουδών του, όμως στα μαθήματα θεωρείται μέτριος μαθητής.

Οι γνωριμίες του πατέρα του και η άνοδος του στην πολιτική ως πρέσβης της Αγγλίας, δίνει την δυνατότητα στον Kennedy να βελτιώσει τις επιδόσεις του και να γράψει ένα σημαντικό βιβλίο τον Ιούνιο του 1941 που αφορούσε την πολιτική της εποχής όπως είχε διαμορφωθεί κατά την διάρκεια του Α' Παγκοσμίου πολέμου με τίτλο *Why England Slept*.³ Η κίνηση αυτή έφερε την πρώτη αναγνώριση για τις ικανότητες του και σε άλλα επίπεδα, εκτός από την δημοφιλή προσωπικότητα στο πανεπιστήμιο. Η πορεία του Kennedy συνεχίζει με την στράτευση του στο Ναυτικό και η εμπειρία του πολέμου και η εξέλιξη του εκεί θα είναι ένα ακόμα στοιχείο που θα τον φέρει ένα βήμα πιο κοντά στην πολιτική.

Ακολουθεί ένα σύντομο πέρασμα από την δημοσιογραφία μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, αλλά τελικά τον κερδίζει η πολιτική καθώς σε ηλικία 29 ετών αποφασίζει να ασχοληθεί με την πολιτική μέσα από την βουλή των αντιπροσώπων υποστηρίζοντας εργατικό κόμμα στη Βοστώνη. Η προϋπηρεσία του στο ναυτικό και η οικογενειακή του κατάσταση ήταν αρκετά

¹ Thomas J Carty, *The Review of Faith & International Affairs*, Volume9, Issue 4, 2011

² John F Kennedy, *presidential library and Museum*,

<http://www.jfklibrary.org/JFK/~media/E33A69247A2548C89B927EEFCDC254A0.pdf>

³ John F Kennedy, *presidential library and Museum*, <http://www.jfklibrary.org/JFK/Life-of-John-F-Kennedy.aspx?p=2>

για να κάνει τα πρώτα του βήματα στην πολιτική σκηνή⁴. Σε αυτή την θέση στο Κογκρέσο έμεινε για 3 θητείες από το 1946 έως το 1952. Φιλόδοξος και δραστήριος όπως ήταν τον οδήγησε στο να επιδιώξει μια μεγαλύτερη θέση στο κοινοβούλιο, έτσι το 1952 έβαλε υποψηφιότητα για την Γερουσία με το κόμμα των Δημοκρατικών. Οι διασυνδέσεις του και η οικονομική του επιφάνεια για ακόμα μια φορά έδωσαν το προβάδισμα στον Kennedy έναντι των αντιπάλων του και η προσπάθεια αυτή στέφθηκε με επιτυχία. Παράλληλα ακόμα μια συγγραφική ανάδειξη συγκαταλέγεται στην λαμπρή του καριέρα, το νέο του βιβλίο με τίτλο “Profiles in Courage ” πήρε το βραβείο Πούλιτζερ το 1957. Το διάστημα εκείνο είναι απασχολημένος με τα τοπικά προβλήματα της Μασαχουσέτης, σύντομα όμως θα αναζητήσει μια ακόμα πιο υψηλή θέση στην πολιτική. Το 1960 θα βάλει υποψηφιότητα για την Αμερικανική Προεδρία και θα επικρατήσει έναντι των Ρεπουμπλικάνων και του Νίξον, ενώ θα εκλεγεί ως ένα από τους νεότερους Αμερικανούς προέδρους σε ηλικία 43 ετών.⁵

1.2. Οι ενδείξεις της ανόδου

Η περίοδος που αναφέρεται η παρούσα διπλωματική εργασία, μας ωθεί να αναζητήσουμε πηγές από το διαδίκτυο προκειμένου να έχουμε τα απαραίτητα στοιχεία που αποδεικνύουν την ικανότητα ενός νέου ηγέτη καθώς και την πορεία του όπως παρουσιάζεται στην παρούσα εργασία με τα σχετικά τεκμήρια. Τα δημόσια έγγραφα που υπάρχουν στην ιστοσελίδα της κυβέρνησης, μέσα από ιστορικές αναφορές μας προσφέρουν τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε. Το πρόβλημα στην αναζήτηση των στοιχείων μπορεί να προκύψει από την χρονική αναφορά που είναι αρκετά χρόνια πριν, τότε που η έρευνα είχε μόλις λίγα χρόνια πορείας στην συλλογή δεδομένων ενώ στην συνέχεια προχώρησε στην αποτύπωση τους μέσα από την τεχνολογία. Συγκεκριμένα το 1928 με την συμβολή ενός δημοσιογράφου με το όνομα Γκάλοπ άρχισε η καταγραφή δεδομένων με βάση την διαδικασία της δημοσκόπησης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του η Μάγδα Ψαρρού και ο Κώστας Ζαφειρόπουλος : «...ο Γκάλοπ θέτει δύο αρχές : α) πρέπει να ερωτηθούν απευθείας οι αναγνώστες και β) η μελέτη μιας αντιπροσωπευτικής ομάδας αρκεί...ο Γκάλοπ κατάφερε να δημιουργήσει μια ερευνητική σχολή υλοποιώντας και εφαρμόζοντας ορθά τις αρχές αυτές. Στις εκλογές που έγιναν στις ΗΠΑ, μεταξύ Ρούζβελτ- Λάντον, το 1936, ο Γκάλοπ προέβλεψε σωστά το εκλογικό αποτέλεσμα...Η τεράστια ανάπτυξη που είχε η εμπειρική έρευνα στις ΗΠΑ με την χρήση δημοσκοπήσεων δεν έχει σταματήσει. Σήμερα, πέρα από πολλές ιδιωτικές

⁴ <http://www.history.com/topics/us-presidents/john-f-kennedy>

⁵ οπ.πρ. John F Kennedy, *presidential library and Museum*, σ.σ.3-4

εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο των ερευνών γνώμης και της συμβουλευτικής, λειτουργούν πανεπιστημιακά ερευνητικά κέντρα στα πανεπιστήμια του Μίτσιγκαν, του Κολούμπια, του Σικάγου, του Μπέρκλει, του Χάρβαρντ. Το πρώτο διοργανώνει σε τακτά διαστήματα τις Εθνικές Εκλογικές Έρευνες, σύμφωνα με τις οποίες γίνονται δημοσκοπήσεις σε εθνική κλίμακα πριν και μετά τις εκλογές... »⁶

Θα ακολουθήσουμε επομένως την μέθοδο της συλλογής αρχείων από το διαδίκτυο με στοιχεία που θα περιλαμβάνουν στατιστικά στοιχεία από την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας μετά το εκλογικό αποτέλεσμα και την εκλογή του Kennedy έως την δολοφονία του προέδρου στις 22 Νοεμβρίου το 1963.⁷ Εμπιστευόμαστε τα στοιχεία που έχουμε συλλέξει από το αρχείο της Κυβέρνησης και τις σχετικές στατιστικές υπηρεσίες προκειμένου να έχουμε όσο το δυνατό πιο έγκυρα αποτελέσματα, τα οποία και θα παρουσιάζουμε όπου κρίνεται απαραίτητο. Ο τύπος της εποχής επίσης μας δίνει έγκυρα στοιχεία για τις διαφορετικές απόψεις, την κοινωνική και πολιτική κατάσταση στις ΗΠΑ την δεκαετία του 60'. Θα βασιστούμε σε αυτά τα στοιχεία μέσα από τους πίνακες και τους δείκτες μέτρησης της εποχής για να αποτυπώσουμε την εικόνα της κοινωνίας και των πολιτικών επιλογών των ΗΠΑ.

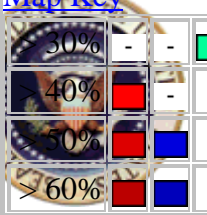
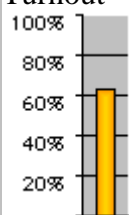
1.3. Η εικόνα των εκλογών και τα αποτελέσματα του 60'

Στην 1^η εικόνα βλέπουμε πόσο κοντά είναι η εκλογική αναμέτρηση, τα ποσοστά για την προεδρία είναι πολύ κοντά. Το προβάδισμα του 56,4% των Δημοκρατικών έναντι των Ρεπουμπλικάνων αποδεικνύει πόσο δύσκολη θα ήταν αυτή η προεδρία. Ακόμα και στο χάρτη που ακολουθεί η μικρή διαφορά παρουσιάζεται ακόμα πιο εντυπωσιακά με το κόκκινο χρώμα αποτυπώνεται η εκλογική επιλογή των Δημοκρατικών και με το μπλε των αντιπάλων τους. Η διαφορά παρόλο που είναι πολύ μικρή, αποδεικνύει την ικανότητα του προέδρου ακόμα και τις τελευταίες μέρες να καταφέρει να κάνει την διαφορά. Αυτό επιτεύχθηκε με το ταλέντο της αμεσότητας και της άνεσης που είχε απέναντι στον τηλεοπτικό φακό, ενώ ο αντίπαλος του υστερούσε σε αυτή την αναμέτρηση. Στο σημαντικό "debate" που προηγήθηκε λίγους μήνες πριν τα εκλογικά αποτελέσματα η πλειοψηφία των Αμερικανών παρακολουθούσε με αμείωτο ενδιαφέρον την άνεση του Kennedy να απαντάει σε κάθε ερώτηση και να κυριαρχεί στο φακό. Ενώ ο Νίxon έδειχνε αμήχανος απέναντι του και δεν μπορούσε να κερδίσει τις

⁶Μάγδα Κ. Ψαρρού & Κώστας Ζαφειρόπουλος, *Επιστημονική Έρευνα*, Αθήνα, Τυπωθήτω 2004: 136-137

⁷Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Αμερικάνικο πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*, Αθήνα 2003, σ 205

εντυώσεις. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο τους ο Michael Emery και ο Edwin Emery : «...As the two men traded comments about the United States' economic health and their own qualifications, Kennedy looked poised and fit, while Nixon seemed weary and somewhat gray... Kennedy's November victory by the margin of only 118,550 votes was attributed to his favorable television image. At the age 43 he was the youngest man, and the first Roman Catholic, to be elected president...». ⁸ Με μόνο λίγους ψήφους διαφοράς κατάφερε τελικά ο Kennedy να εκλεγεί, η θητεία του ήταν αρκετά δύσκολη γιατί η υποστήριξη τόσο για την νέα πολιτική όσο και για τις μεταρρυθμιστικές αλλαγές, δεν θα ήταν η ανάλογη αν υπήρχε μεγαλύτερη διαφορά στο εκλογικό αποτέλεσμα.

	Presidential Candidate	Vice Presidential Candidate	Political Party	Popular Vote		Electoral Vote	
	John Kennedy	Lyndon Johnson	Democratic	34,220,984	49.72%	303	56.4%
	Richard Nixon	Henry Lodge	Republican	34,108,157	49.55%	219	40.8%
	Unpledged Electors	-	Democratic	286,359	0.42%	15	2.8%
	Other (+)	-	-	216,983	0.32%	0	0.0%
	Total			68,832,483		537	
Map Key 		Turnout 					

9

8

Allyn a1
9

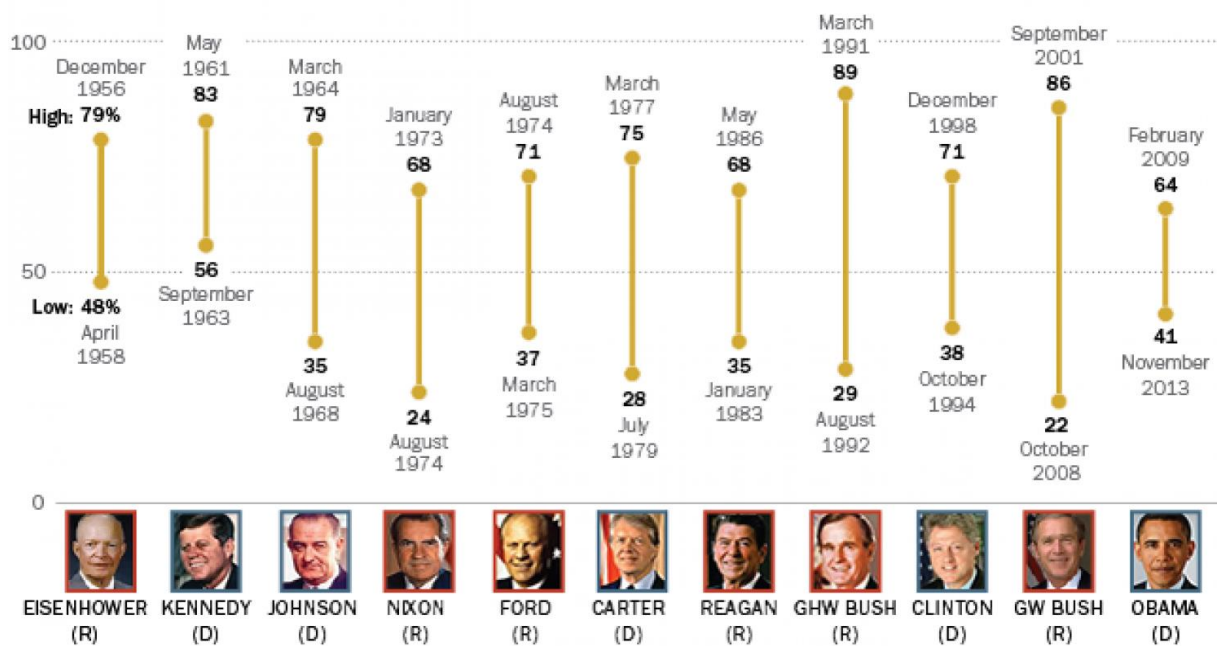
Results

Είναι χαρακτηριστική η 2^η εικόνα που παρουσιάζει την δημοτικότητα του προέδρου εκείνη την περίοδο ήταν ιδιαίτερα υψηλή ακόμα και για τα σημερινά δεδομένα. Ενώ όπως σχολιάζει στο άρθρο του ο συγγραφέας Aaron Blake¹⁰ η δημοτικότητα του προέδρου της Αμερικής, που σήμερα συγκρίνεται με την δημοτικότητα του Kennedy το 1961.¹¹

The Highs and Lows of Presidential Approval

% of public approving of president's job performance

Note: Obama's rating is as of Jan. 11, 2015. Numbers for George H.W. Bush and earlier are from Gallup.

PEW RESEARCH CENTER

¹⁰ Aaron Blake, President Obama: Very polarizing, but very consistent <http://www.washingtonpost.com/blogs/the-fix/wp/2015/02/17/president-obama-very-polarizing-but-very-consistent/>

¹¹ Leopoldo Nuti, *A delicate balancing act: The place of Western Europe in JFK's Foreign policy*, Journal of Transatlantic Studies, Vol. 8, No 3, September 2010, 236-246

1.4. Οι ΗΠΑ και τα πληθυσμιακά στοιχεία

Οι ΗΠΑ ακολουθούν το ομοσπονδιακό πρότυπο δημοκρατίας και συμπεριλαμβάνει 50 Πολιτείες. Ο πληθυσμός της χώρας αποτελείται από πολλές εθνικότητες και φυλές. Η ενσωμάτωση των διαφορετικών εθνικοτήτων είναι ένα από τα χαρακτηριστικά των ΗΠΑ, καθώς προσφέρει μια ποικιλία πολιτιστικών και φυλετικών διαφορών. Σε αυτή την πολυμορφία συμπεριλαμβάνονται και οι αυτόχθονες κάτοικοι της ηπείρου, όπως και οι σκλάβοι που μεταφέρθηκαν βίαια στην χώρα από την Αφρική. Οι διαφορετικοί πληθυσμοί δεν προέρχονταν μόνο από την μεταφορά σκλάβων¹², αλλά και από την μετανάστευση που ξεκίνησε από πολύ νωρίς γύρω στο 1776 ενώ συνεχιζόταν και κατά την περίοδο που εξετάζουμε. Η συνεχής μετανάστευση και η προηγούμενη εισροή ανθρώπινου δυναμικού από την Αφρική προκαλούσε αστάθεια στο βιοτικό επίπεδο της εποχής. Υπήρχε πλούτος και πρόοδος, όμως σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ το βιοτικό επίπεδο ήταν χαμηλό και προκαλούσε αστάθεια στην ομογενοποίηση της οικονομίας και της κοινωνίας.

Το 1960 και 1961 παρατηρούμε από τις πρώτες αποφάσεις του νέου προέδρου κάποια πρώτα στοιχεία για την οικονομία και τη δημογραφική αποτύπωση. Όπως παρουσιάζεται στην 3^η εικόνα, φαίνεται το έργο της φιλελεύθερης κοινωνίας για ανάπτυξη και ευημερία. Όπως αποτυπώνεται στο σχέδιο ο πληθυσμός των ΗΠΑ είχε να παρουσιάσει αύξηση 19% σε σχέση με τα στατιστικά της δεκαετίας του 50'. Επίσης παρατηρείται μια μικρή μείωση του πληθυσμού των λευκών η πτώση ήταν 88,6 %, ενώ η διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών δείχνει μια πτώση της τάξεως του 97,1% ανδρών για κάθε 100 γυναίκες. Η οικονομία των ΗΠΑ δείχνει επίσης μια άνοδο καθώς τα εισοδήματα των Αμερικανών αυξήθηκαν κατά 57,9% ανά οικογένεια, πιο υψηλά από την δεκαετία του 50'. Αυτό ήταν πολύ σημαντικό στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και στο αίσθημα της υπεροχής σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη. Ενώ η άνοδος αυτή βοηθούσε την κυβέρνηση να πραγματοποιήσει πιο άμεσα τις μεταρρυθμίσεις που επιθυμούσε αλλά κυρίως ο λαός αποκτούσε το αίσθημα της ελευθερίας και της υπεροχής. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο της η Hannah Arendt : «...Ούτε φαίνεται άλλωστε πιθανή η εμφάνιση κάποιου υποκατάστατου όσο ταυτίζεται η εθνική ανεξαρτησία, δηλαδή η ελευθερία από ξενική κυριαρχία, με την κρατική κυριαρχία, δηλαδή την απαίτηση για ανεξέλεγκτη και απεριόριστη εξουσία σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. (Οι ΗΠΑ είναι μεταξύ των λίγων χωρών όπου, τουλάχιστον θεωρητικά, είναι δυνατός ο σαφής διαχωρισμός της ελευθερίας από την κρατική κυριαρχία στο βαθμό που τα

¹² <http://topdocumentaryfilms.com/slavery-making-of-america/>

ίδια τα θεμέλια της αμερικάνικης πολιτείας δεν απειλούνται απ' αυτόν ... Η κληρονομιά της Αμερικάνικης Επανάστασης έχει ξεχαστεί, και η αμερικάνικη διακυβέρνηση, καλώς η κακώς, έχει εισέλθει στην κληρονομιά της Ευρώπης σαν να ήταν δική της- χωρίς, αλίμονο, να έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η φθίνουσα δύναμη της Ευρώπης προανήγγειλε και συνόδευσε η πολιτική χρεοκοπία του έθνους- κράτους και της σύστοιχης έννοιας της κυριαρχίας...)»¹³ Η πεποίθηση της ελευθερίας και της δύναμης ήταν σημαντική για την ηγεσία Kennedy προκειμένου να υλοποιήσει τα σχέδια του, αλλά και να δικαιολογήσει τις παρεμβάσεις που επιχειρούσε στην εξωτερική πολιτική προκειμένου να ενταχθούν τα κράτη της επιρροής τους στο φιλελεύθερο πνεύμα και τρόπο ζωής της Αμερικής. Όπως θα αναφέρουμε και παρακάτω, η συγκέντρωση της εξουσίας σε ένα και μόνο πρόσωπο βοηθάει σε δραστικές μεταρρυθμίσεις, όπως η ενοποίηση των πολυπολιτισμικών πολιτών και η πίστη σε μια νέα τάξη πραγμάτων. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά στο βιβλίο του ο Henry Kissinger: <<...Ο πρόεδρος Τζον Φ. Κένεντι επιβεβαίωνε ότι ο στόχος της Αμερικής δεν ήταν " απλά ειρήνη για τους Αμερικανούς, αλλά ειρήνη για όλους του άντρες και τις γυναίκες – όχι απλά ειρήνη στην εποχή μας, αλλά σε όλες τις εποχές" ...>>¹⁴

¹³ Hannah Arendt, *Περί Βίας*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια (2000):67-68

¹⁴ Φυσικά θα έπρεπε να έχει καταφέρει την εσωτερική ειρήνη πρώτα ο Kennedy και μετά να το παρουσιάζει σαν παράδειγμα προς μίμηση. Henry Kissinger, *ΗΠΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ Η ΗΓΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ*; Λιβάνη 2002, σ. 384

1960-61

United States

By 1960, the U.S. population had surpassed 179 million, a gain of 19.0 percent from 1950. The median age had decreased to 29.5 (28.7 for men and 30.3 for women), the first decline since 1900. The decrease reflected significant growth in the under-15 cohort, which had surged to 31.1 percent of the population. The percentage of Americans who were white had decreased slightly to 88.6 percent, and the male-to-female

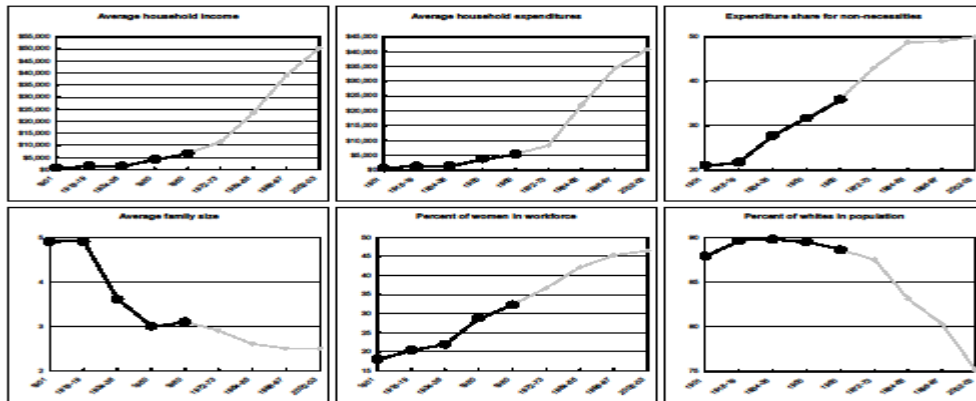
ratio had declined further to 97.1 men for every 100 women.

Although the economy was in a mild recession between mid-1960 and early 1961, female workforce participation rates continued their steady climb, from 33.9 percent in 1950 to 37.7 percent in 1960. In contrast, male participation rates, after peaking in 1950 at 86.4 percent, declined to 83.3 percent in 1960. Women made up 32.3 percent of the U.S. workforce. (See chart 17.) Nationally, unemployment was mea-

sured at 5.5 percent in 1960 and peaked at 7.1 percent in mid-1961. (See table 15 for wages in selected industries in 1960.)

The average family size had increased slightly to 3.1. In 87.4 percent of families, both a husband and a wife were present, and the wife was employed in 26.3 percent of these families. Children under age 18 were found in 60.6 percent of all households. In 16.8 percent of households, there was only one person, while 8.2 percent of

Chart 17. Economic and demographic indicators, United States, 1960

Sources: U.S. Bureau of Labor Statistics, Consumer Expenditure Survey, and U.S. Census Bureau, Statistical Abstract of the United States

27

15

Εκτός από την άνοδο του βιοτικού επιπέδου στην 4^η και 5^η εικόνα παρατηρούμε μια κινητικότητα, στα πλαίσια κάτω από την εικόνα παρουσιάζεται στο πρώτο η εσωτερική μετακίνηση στην κάθε πολιτεία, στο δεύτερο η μετακίνηση μεταξύ των ορίων των πολιτειών της χώρας και στο τρίτο η γενικότερη μετακίνηση στην χώρα μεταναστών. Αποδεικνύεται έτσι μια ομαδοποίηση του Αμερικάνικου πληθυσμού καθώς βορράς και νότες μετακινείτε στο εσωτερικό της ηπείρου και εντάσσεται σε ένα ομογενοποιημένο σχήμα δημιουργώντας μια ξεχωριστή κουλτούρα και πολιτισμό αυτή της Αμερικάνικης κοινωνίας.

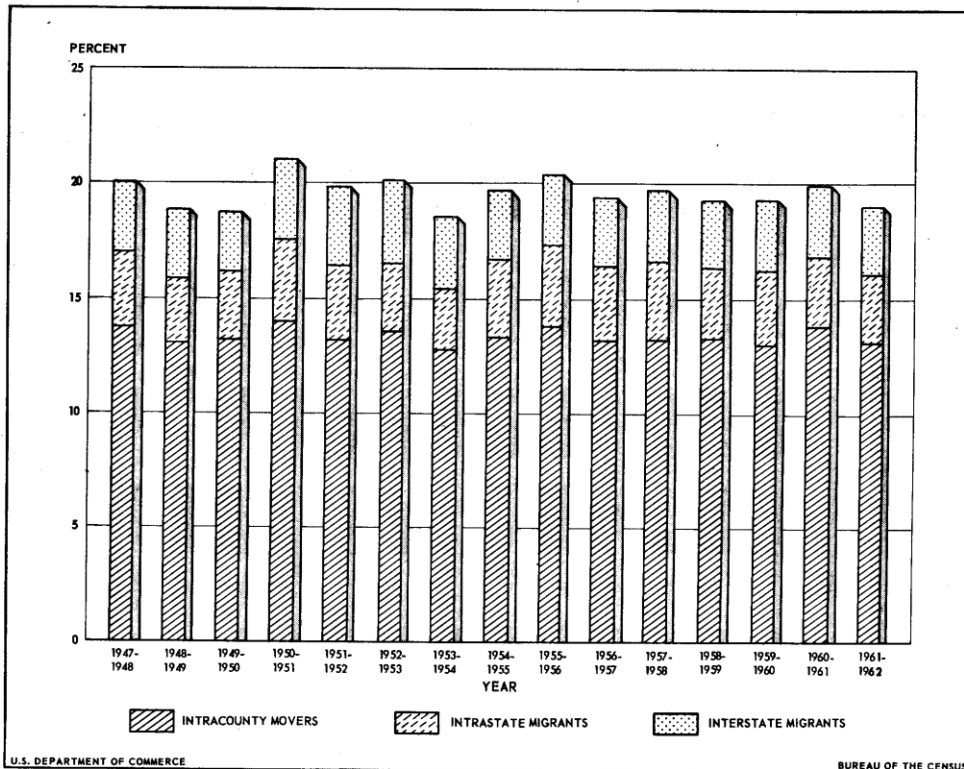
¹⁵ www.census.gov/history/www/through_the_decades/index_of_questions/1960_population.html 1960 (Population) For the first time in 1960, the Census Bureau mailed out a combined population and housing questionnaire to all urban residents in ...

1948 (figure 1). In the six surveys conducted between 1957 and 1962, the range in the mobility rates was less than 1.0 percent, as compared with a range of 2.4 percent observed for the earlier 9-year period.

The proportion of males, 19.6 percent, who moved at least once between April 1961 and April 1962 was slightly higher than the proportion of females, 18.7 percent. The direction of the difference is almost

always the same for the 15 surveys, with the proportion of movers consistently higher for males than for females except for the survey covering 1952 to 1953. The larger proportion for males reflects, among other things, the larger proportion of men than of women in the Armed Forces and in the civilian labor force. The excess for men seems to be highest at ages 25 to 29, whereas girls are more likely than boys to move at ages 18 and 19.

FIGURE 1.—MOVERS BY TYPE OF MOBILITY AS PERCENT OF THE CIVILIAN POPULATION 1 YEAR OLD AND OVER, FOR THE UNITED STATES: APRIL 1948 TO 1962

DISTANCE MOVED

The measures of mobility used include three major types of changes in residence: (1) Intracounty moves, (2) other intrastate moves, and (3) interstate moves. The third category is further subdivided into moves between contiguous and noncontiguous States.

Local movers, those who were living in a different residence in the same county in April 1962 from that occupied in April 1961, accounted for 23.3 million persons, or 13.0 percent of the population 1 year old and over, living in the United States in 1962. Migrants were divided almost equally between intrastate (3.0 percent) and interstate (3.1 percent) migrants.

In the latter category, migrants from contiguous States account for 1.0 percent and those from noncontiguous States, 2.1 percent (table 2).

Similar distributions of movers by type of move were observed in the earlier surveys. Each of the distance-types shows the same tendency toward stability in the six surveys conducted since 1957, with a higher variation in the preceding nine years.

RACIAL DIFFERENCES

The tabulation of the 1962 survey recognizes two major racial groups, white and Negro, and a residual category of "other races" in the summary table. The

data yield a considerably higher mobility rate for the Negro (23.0 percent) than for the white racial group (18.7 percent), with the "other races" category in an intermediate position (20.4 percent) (table 1). Intra-county movers accounted for 65.6 and 69.1 percent of all movers for the white and "other races" categories, respectively, but 83.7 percent of all Negro movers were local movers. Conversely, the rates for intrastate and interstate migrants are slightly lower for the Negro group than for the two other categories.

RESIDENTIAL DIFFERENCES

The only classification by type of residence which is available for analysis in the April 1962 survey is farm and nonfarm residence. The mobility rate for people living in nonfarm residences, 19.6 percent, was considerably above the rate for people living on farms, 13.2 percent (table 2). Another general difference between the farm and nonfarm groups was that the migration rate, the percent who lived in a different county in 1962 from that in 1961, was about 1 3/4 times as large for the nonfarm group as for the farm group, 6.3 percent versus 3.6 percent. For farm residents, intrastate moves were more frequent than interstate moves (2.4 percent and 1.2 percent, respectively), whereas in the nonfarm population interstate migrants predominated.

In summary, persons living on farms in April 1962 were less likely to have changed residence during the preceding year than were persons living in nonfarm residences. Among those who have moved, those on farms at the end of the year tended to have moved shorter distances than those living off farms. Moves from farm to nonfarm residences are not separately identified in these statistics.

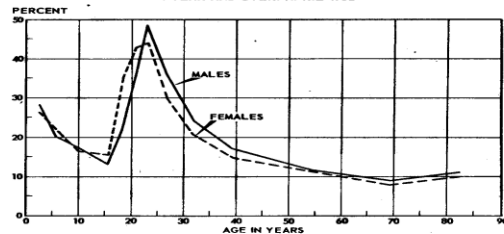
AGE AND SEX DIFFERENCES

Young families have relatively high mobility rates. These are reflected in the relatively high rates for young children, who move with their parents, and for the young adults who take them along.

At 18 and 19 years old, when the teenager tends to leave the parental home, he establishes an independent pattern of mobility. The mobility rate, at 46.2 percent, for the age group 22 to 24 years is the highest for any age group. From this point on, the mobility rate drops in each successive age category up to 75 years and older. There is some evidence, however, that the mobility rate for those 75 and over is higher (10.5 percent) than that for the preceding age category 65 to 74 years old (8.2 percent). In general, it can be stated that for the population 25 years old and over the mobility rate continues to decrease with age but at a decreasing rate. Sex differences are most pronounced in the late teen and young adult ages. In the 18-and-19-year-old age category, the mobility rate for girls (35.0 percent) is half again that for boys (22.4 percent). This is the greatest sex difference for any age group and reflects the younger age at marriage for women than for men. The higher mobility for women persists in the 20-and-21-year age group with 42.6 percent of the women moving as compared to

35.1 percent for the men. In the most mobile age group (22 to 24 years), a higher percentage of men moved, 48.7 percent, as compared with 43.8 percent for the women. This pattern of a higher rate for men persists through ages 30 to 34 years. In all the remaining age classes, the rate for women is almost equal to the rate for men.

FIGURE 2.—ANNUAL MOBILITY RATE BY AGE AND SEX, FOR THE POPULATION 1 YEAR AND OVER, APRIL 1962

MARITAL STATUS

Three marital status categories are recognized in the survey; namely, (1) married, spouse present, (2) single, and (3) other marital status. The third group includes widowed and divorced persons and also separated persons (those married persons who are living apart because of marital discord, whether legally recognized or otherwise), and other married persons living apart from their spouse. For the population 14 years old and over, differences in the mobility rate were fairly small among marital status categories, except that males in the "other marital status" category have a notably high mobility rate, 27.4 percent, (table A).

Table A.—MOBILITY RATES OF THE POPULATION 14 YEARS OLD AND OVER, BY MARITAL STATUS, AGE, AND SEX: APRIL 1962
(Percent not shown where less than 0.1 or where base is less than 150,000)

Age and sex	Total	Married, spouse present	Single	Other marital status
Male	18.8	18.4	17.3	27.4
14 to 17 years.....	13.4	13.3	13.3	...
18 to 24 years.....	36.4	67.2	20.8	...
25 to 34 years.....	30.2	29.8	26.2	48.7
35 to 44 years.....	17.1	15.8	15.9	29.2
45 to 64 years.....	11.6	9.8	16.1	25.6
65 years and over.....	9.5	7.0	11.6	16.4
Female	18.0	18.4	16.0	18.5
14 to 17 years.....	15.4	66.7	12.9	...
18 to 24 years.....	40.7	54.3	22.4	53.7
25 to 34 years.....	25.0	23.8	23.2	39.3
35 to 44 years.....	14.9	13.2	16.4	26.3
45 to 64 years.....	11.0	9.5	11.0	16.2
65 years and over.....	8.6	5.3	7.8	10.7

1.5. Το Σύνταγμα

Το σύνταγμα της ομοσπονδιακής διακυβέρνησης που εφαρμόζεται στις ΗΠΑ διαχωρίζει τις εξουσίες και έτσι κάποια κομμάτια τα διαχειρίζεται η κυβέρνηση, ενώ κάποια άλλα είναι αρμοδιότητες και εξουσίες που αναλαμβάνουν οι κοινοπολιτείες. Τα όργανα της κυβέρνησης χωρίζονται σε τρία: εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική. Το σύνταγμα ψηφίστηκε στις ΗΠΑ το 1788¹⁷, όμως ακολούθησαν αρκετές αναθεωρήσεις με τις πιο σημαντικές εκείνες που αφορούσαν τα ανθρώπινα δικαιώματα και ιδιαίτερα την κατάργηση της δουλείας, ενώ έδιναν το δικαίωμα της ψήφου στους πρώην δούλους ως πλέον νόμιμους πολίτες με δικαιώματα και υποχρεώσεις. Εξίσου σημαντικές ήταν και οι αναθεωρήσεις για την άμεση εκλογή των γερουσιαστών, καθώς και εκείνη της ψήφου των γυναικών.

Το σύστημα της διακυβέρνησης απαιτεί πρόταση από τα 2/3 των μελών του Κογκρέσου προκειμένου να γίνει αναθεώρηση στην νομοθεσία του συντάγματος. Στο πρόσωπο του Προέδρου συγκεντρώνεται η εκτελεστική εξουσία. Για την εκλογή του Προέδρου είναι απαραίτητο να πληρεί τις εξής προϋποθέσεις: Να είναι μόνιμος κάτοικος των ΗΠΑ για 14 συνεχή έτη και να είναι πάνω από 35 ετών. Η συγκέντρωση των εξουσιών σε ένα και μόνο πρόσωπο αυτό του Προέδρου περιλαμβάνει την αρχηγία της άμυνας και του κράτους ενώ είναι επικεφαλής της κυβέρνησης. Επομένως η θέση για την Προεδρία κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, ενώ δίνει το δικαίωμα στον Πρόεδρο να προτείνει νόμους, να ρυθμίζει την εξωτερική πολιτική και να ηγείται του κόμματος. Σε όλο αυτό το οικοδόμημα τα υπουργεία λειτουργούν ως εκτελεστικά μέσα. Η επιρροή που μπορεί να δέχεται ο Πρόεδρος προέρχεται από τους συμβούλους του. Το γραφείο του Προέδρου επομένως είναι ένα από τα πιο σημαντικά κομμάτια της διοίκησης καθώς συγκεντρώνει αρμοδιότητες όπως διοικητικές, οικονομικές και εθνικής ασφάλειας. Στο Κογκρέσο τις Πολιτείες εκπροσωπούν οι βουλευτές από την βουλή των αντιπροσώπων, ενώ το Ανώτατο Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την δικαστική εξουσία της χώρας. Οι εννέα δικαστές του ορίζονται από τον Πρόεδρο με την έγκριση της Γερουσίας.

¹⁷The Constitution of the United States of America, 110th Congress, 1st Session No 110-50, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CDOC-110hdoc50/pdf/CDOC-110hdoc50.pdf>

Οι Πολιτείες λειτουργούν πανομοιότυπα με την κυβέρνηση και τους θεσμούς της στο εκτελεστικό κομμάτι. Επομένως η κάθε μια έχει έναν κυβερνήτη και ένα νομοθετικό και εκτελεστικό σώμα.

1.6. Τα κυρίαρχα κόμματα και η πολιτική κατάσταση της εποχής

Δύο είναι τα κυρίαρχα κόμματα στην πολιτική σκηνή των ΗΠΑ, το Δημοκρατικό και το Ρεπουμπλικανό κόμμα. Η επιβολή των συγκεκριμένων κομμάτων έναντι άλλων δεν είναι τυχαία, και τα δύο κόμματα απευθύνονται σε μεγάλες μάζες ψηφοφόρων ενώ επηρεάζουν ένα μεγάλο μέρος συμφερόντων της χώρας. Οι διαφορές τους δεν είναι μεγάλες και τα δύο κόμματα υποστηρίζουν τόσο συντηρητικές πλευρές, όσο και φιλελεύθερες. Για κάθε Πολιτεία αντιστοιχεί και ένας ψήφος εκλέκτορα που αφορά τον εκάστοτε γερουσιαστή και τον αντιπρόσωπο στο Κογκρέσο.

Για κάθε Πολιτεία είναι δύσκολο να υπάρξει μια ομογενοποίησης και συλλογικότητας εξαιτίας της πολυπληθούς και πολυπολιτισμικής διαφοροποίησης που επικρατούσε, ειδικά στις Πολιτείες του Νότου. Οι κοινότητες των αφρό-Αμερικανών πολιτών που ο πληθυσμός ολοένα και αυξανόταν ζητούσαν δικαιωματικά ίσες ευκαιρίες σε εκπαίδευση, εργασία και πολιτική αντιπροσώπευση. Ο πληθυσμός αυτός θέλει να συμμετέχει ενεργά πλέον στην λήψη αποφάσεων και όχι να μένει παθητικός δέκτης των γεγονότων και των εξελίξεων στη χώρα.

Πέρα από τους πληθυσμούς που είχαν διαφορετική μεταχείριση και συγκαταλέγονταν στις μειονότητες, υπήρχε ακόμα μια πληγή στη χώρα και αυτή ήταν η φτώχεια. Τα επίπεδα φτώχειας ήταν αρκετά υψηλά και αντιπροσώπευαν κυρίως αυτούς τους πληθυσμούς που προαναφέραμε. Το 1967 τα στατιστικά παρουσιάζουν πως ένας στους 7 Αμερικανούς πολίτες είναι φτωχός, αρκετά υψηλό επίπεδο που μπορεί να είναι επικίνδυνο για την χώρα. Η κατάσταση που επικρατούσε με πολλά κινήματα που αντιπροσώπευαν μειονότητες αλλά και η διαρκής φτώχεια μπορούσε να πυροδοτήσει εξεγέρσεις και αναταραχές στο εσωτερικό της χώρας. Οι υποσχέσεις για ελευθερία και δικαιοσύνη που δεν είχαν πραγματοποιηθεί με την ίδια ισχύ σε όλη την επικράτεια και οι οικονομικές ανισότητες ήταν τα κύρια αιτήματα των περισσότερων κινήματων της εποχής.

Τα εσωτερικά ζητήματα δεν ήταν τα μόνα προβλήματα για την χώρα, η εξωτερική πολιτική της χώρας είχε εμπλακεί σε μια κούρσα υπερδυνάμεων με την Ρωσία, ενώ ο πόλεμος του Βιετνάμ αποτελούσε ένα από τα μελανά σημεία της ιστορίας των ΗΠΑ. Μετά το 1967 τα

γεγονότα σοκάρουν τους πολίτες της Αμερικής, με μια σταθερή και σθεναρή αντίσταση οι Βιετκόνγκ νικούν στέλνοντας αμέτρητα πτώματα Αμερικανών στην πατρίδα και οξύνοντας τις αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό. Ο λαός των ΗΠΑ αντιλαμβάνεται πως οι σταθερές αξίες και τα ηθικά κηρύγματα της χώρας δεν αντανakλούν στην πραγματικότητα ούτε στο εσωτερικό αλλά ούτε και στο εξωτερικό της χώρας.

1.7. Σύνοψη

Η μεταπολεμική εποχή ήταν μια εποχή γεμάτη προκλήσεις και αλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο που επηρέασε έντονα και τις ΗΠΑ, με την δημιουργία κινημάτων που θα επιχειρήσουν να διεκδικήσουν δικαιώματα και ευκαιρίες. Πολλά από αυτά τα κινήματα θα εξελιχθούν την δεκαετία του 60' και θα αναπτυχθούν αντιπροσωπεύοντας μεγάλες μάζες ανθρώπων.

Σε αυτό το κλίμα και με αυτές τις επιρροές ο Kennedy σπουδάζει και εξελίσσεται διαμορφώνοντας τις πρώτες απόψεις για την υπάρχουσα κατάσταση. Τα στοιχεία που συγκεντρώνει και η οικογενειακή του κατάσταση του επιτρέπουν να ασχοληθεί με την πολιτική και να εξελιχθεί βαθμιαία μέσα από αυτή σε μια σπουδαία ηγετική μορφή της εποχής όπως θα δούμε και στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Ικανότητες και χαρακτηριστικά της ηγεσίας και της πολιτικής

2.1. Η ηγεσία και τα βασικά της στοιχεία.

Πολλοί αναρωτιούνται εάν ένας ηγέτης έχει γεννηθεί με το ανάλογο ταλέντο και την ικανότητα να ηγείται ή αν γίνεται στην πορεία. Έχει αποδειχθεί πως η ηγεσία αποτελείται από ένα σύνολο στρατηγικών ικανοτήτων που αφομοιώνεται σταδιακά ενώ σ' αυτό συμβάλει η εκπαίδευση και η κατάρτιση. Η ηγεσία είναι ένα ταλέντο που μπορεί μέσα από την εμπειρία να εξελιχθεί βελτιώνοντας σταδιακά τις βασικές ικανότητες που απαιτούνται. Καθημερινά υπάρχουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν με τον κατάλληλο χειρισμό έτσι ώστε να στεφθούν με επιτυχία. Μόνο τότε μπορεί ένας ηγέτης να εμπνέει εμπιστοσύνη και σεβασμό, αλλά και την ελπίδα πως θα εκπληρωθούν οι φιλοδοξίες και οι επιθυμίες των άλλων. Ο χαρισματικός ηγέτης έχει την ικανότητα να δημιουργήσει το αίσθημα της εμπιστοσύνης στο λαό του, η πίστη στο πρόσωπο του είναι εκείνη που του επιτρέπει να νομιμοποιεί το εκάστοτε αξιακό σύστημα. Χωρίς αυτό να συνεπάγεται σε μεταφορά μιας υπεράνθρωπη μορφής αλάνθαστης και τέλει. Κάθε στοιχείο μπορεί να βοηθήσει στην ολοκλήρωση της ηγετικής μορφής ενώ η εμπειρία αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ενδυνάμωσης όλων εκείνων των χαρακτηριστικών που μπορούν να εξελιχθούν και να προσφέρουν στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, έτσι ώστε αν αποτελεί των "ιδανικό άνθρωπο".¹⁸

2.2. Πρώτες ιδέες και εξελίξεις της διοίκησης, της ηγεσίας και της πολιτικής

Πρώτες μορφές σκέψης για την ηγεσία παρουσιάζονται στο έργο του Machiavelli ο Ηγεμόνας, καταδεικνύουν με ιδιαίτερα γλαφυρό τρόπο τα στοιχεία εκείνα που μπορούν να αναδείξουν κάποιον σε ηγετική μορφή. Με ιδιαίτερα ρεαλιστικό τρόπο και χωρίς ρομαντικές διαθέσεις για τον "ιδεώδη ηγέτη" για κάτι δηλαδή μη υπαρκτό. Ο Machiavelli παρουσιάζει την πραγματικότητα για την ευθύνη των ανθρώπων στις αποφάσεις τους, ενώ αναφέρει πως

¹⁸ Δημήτρης Μπουραντάς, *Ηγεσία*, Αθήνα: Κριτική (2005: 54)

οι επιλογές τους αποσκοπούν μόνο για να προωθήσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα για εξουσία και έλεγχο. Σε αυτές τις πρώτες ιδέες και απόψεις φαίνεται έντονα η απομάκρυνση από κάθε μορφής ηθικής ενός ιδεατού κόσμου, ενώ περιγράφεται με λεπτομέρεια η χρήση της υποταγής και των στρατηγικών πρακτικών ως η δύναμη που πρέπει να έχει μια ηγετική μορφή.¹⁹

Εννοιολογικά ο όρος ηγεσία αφορά την αρχηγία και την καθοδήγηση όσων την ασκούν σε ένα σύνολο. Η ηγεσία προσφέρει την δύναμη για καθοδήγηση ενώ αποτελεί το μέσο για την επίτευξη υψηλών στόχων και οραμάτων. Σε κάθε περίπτωση ένας ικανός ηγέτης πρέπει να διαθέτει υψηλό βαθμό αξιοπιστίας.²⁰ Η πολιτική ηγεσία αποτελεί αντικείμενο μελέτης για πολλούς εκφραστές όλων των εποχών. Ανάλογα με τα γεγονότα της κάθε εποχής ο κάθε συγγραφέας αποτυπώνει έννοιες και ορισμούς για την πολιτική και την ηγεσία. Μέσα σε αυτή την εννοιολογική διερεύνηση εμπεριέχονται λέξεις σημαντικές για την πολιτική ηγεσία όπως η δύναμη, η επιβολή, το κύρος αλλά και η βία ως τα μέσα πολιτικής ηγεσίας.

Ο ικανός και χαρισματικός ηγέτης έχει την δυνατότητα να χρησιμοποιήσει προς όφελος του τα εργαλεία της διαχείρισης. Υπάρχει μια σχέση ικανοτήτων και σωστής διαχείρισης που μπορεί να αναδείξει τις επιλογές κάνοντας τις αποτελεσματικές. Τα εργαλεία που μπορεί να αξιοποιήσει είναι ο έλεγχος των πόρων, η καλή διαχείριση του χρόνου, των υλικών, των χρημάτων και κυρίως των ανθρώπων. Εάν αυτός ο συνδυασμός είναι επιτυχής τότε θα αναδειχθούν όλες οι ποιοτικές ικανότητες ενός ηγέτη. Δίνουμε έμφαση κυρίως στον ανθρώπινο παράγοντα γιατί δεν γίνεται ακριβώς διαχείριση, σε αυτή την περίπτωση υπάρχει μια πίστη για εξυπηρέτηση συμφερόντων σε συνεργασία με την ηγεσία και τον λαό ή τον ηγέτη και "τους ισχυρούς μιας κοινωνίας" και έτσι ενεργεί ανάλογα και η κοινωνία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Machiavelli: <<...Προϋπόθεση της Δημοκρατικής Διακυβέρνησης είναι τον ηγέτη να τον θέλουν ή ο λαός ή οι ισχυροί της κοινωνίας...>>²¹ Για να πετύχει την συνεργασία του με τον λαό ο ηγέτης πρέπει να λειτουργεί ως ένας "οικογενειάρχης" που φροντίζει την οικογένεια του, δηλαδή το λαό του.²² Τότε μπορεί να

¹⁹ Όλο το έργο του Μακιαβέλι ενισχύει αυτή τη θέση Μακιαβέλι, Ν. (1999), " *Ο Ηγεμόνας* ", Αθήνα : Πατάκη

²⁰ Γ. Μπαμπινιώτης, " *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* ", Αθήνα : 724

²¹ Ο Μακιαβέλι προσπάθησε να δώσει μια ποιο συγκεκριμένη αιτιολόγηση του όρου Δημοκρατική διακυβέρνηση με την εκάστοτε συνεργασία που θα επιλέξει η ηγεσία για να καταφέρει να χειριστεί τον ανθρώπινο παράγοντα και να πετύχει τους σκοπούς της. (Machiavelli, 1999: 18-19)

²² Στις ΗΠΑ καλλιεργείται ιδιαίτερα αυτή η ιδέα του "καλού οικογενειάρχη", ενώ ο Kennedy αποδείχθηκε ιδανικός σε αυτό το ρόλο. Είχε όλα εκείνα τα στοιχεία που μπορούσαν να επηρεάσουν και να περάσουν το αίσθημα πως μπορεί να προσέχει τον λαό του σαν μια οικογένεια. Αυτό το προφίλ γνώριζε καλά να το προωθεί μέσα από τα ΜΜΕ της εποχής. Robert E. Gilbert (1989) *Moral leadership in civil rights: An evaluation of John F. Kennedy*, Political Communication, 6:1, 1-19, DOI:10.1080/10584609.1989.9962861, p.8

επηρεάζει τον ανθρώπινο παράγοντα και να τον οδηγήσει, σε αντίθετη περίπτωση που κάποιος ηγέτης ενδιαφέρετε μόνο για την κορυφή δεν θα μπορέσει να επηρεάσει σε τέτοιο βαθμό το λαό του και να γίνει εμπνευστής του. Δεν θα μπορέσει να μεταφέρει την απαραίτητη ενεργητικότητα, ενθουσιασμό και δυναμισμό που θα πρέπει να διαθέτει. Αυτό θα τον καθιστά αδύναμο στις καθημερινές προκλήσεις. Πρέπει να παραμείνει σταθερός στους σκοπούς και στους στόχους που θα έχει θέσει και αυτό να το εκφράζει με δυναμισμό. Ο συνδυασμός αυτών των εργαλείων διαχείρισης είναι ο τρόπος με τον οποίο ο ηγέτης θα αναδείξει την ακεραιότητα και το θάρρος του χαρακτήρα του.

Η ηγεσία είναι μια διαρκής αλληλεπίδραση μεταξύ του λαού και του κυβερνήτη, ενώ το πλήθος έχει ανάγκη να θαυμάζει εκείνους που το κυβερνούν για την ικανότητα, την τιμιότητα, την προνοητικότητα και την εμπιστοσύνη. Στην περίπτωση του J.F.Kennedy είχε ήδη καλλιεργηθεί το κατάλληλο κλίμα από τα προηγούμενα χρόνια πριν την προεδρία του με πολλά θετικά στοιχεία για να κάνει τους Αμερικανούς πολίτες να ακολουθήσουν τα μεγαλόπνοα σχέδια του.²³ Έτσι καλλιεργείται το αίσθημα της πίστης του λαού απέναντι στο πρόσωπο του ηγέτη. Ο λαός πρέπει να μπορεί να βασιστεί στην ειλικρίνεια και στο ήθος του ηγέτη που τον καθιστά φαινομενικά τίμιο. Εάν ένας ηγέτης είναι συνεπής στις υποσχέσεις και στα έργα του τότε αποδεικνύει στο λαό του πως έχει υψηλές ηθικές αξίες και είναι σεβαστός προς το πλήθος. Για τον μελλοντικό ηγέτη όλα τα προηγούμενα θεωρούνται προαπαιτούμενα για να πραγματοποιήσει μεγάλες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις όπως ο Kennedy. Μέσα στις μεταρρυθμίσεις του Kennedy από τις πιο σημαντικές ήταν η αλλαγή αντίληψης για τις ΗΠΑ στην παγκόσμια σφαίρα. Οι ΗΠΑ είχαν τη δύναμη να συμβάλουν, να επηρεάζουν ή ακόμα και να 'επιβάλουν' την νέα ειρηνικής τάξης σε όλο τον κόσμο. Δυνάμεις όπως η Ευρώπη θα έπρεπε να ασχολείται μόνο με τοπικά ζητήματα, ενώ δεν θα πρέπει να λειτουργούν αυτόνομα μακριά από τα πρότυπα των ΗΠΑ.²⁴

Η ικανότητα και η αποτελεσματικότητα είναι οι αρετές που πρέπει να διαθέτει ο ηγέτης προκειμένου να ακολουθήσει ο λαός και να πιστέψει το πλήθος πως ο κυβερνήτης τους ξέρει τι κάνει. Για το λαό αυτές οι αρετές είναι προ απαιτούμενες για να έχει τη δυνατότητα ο ηγέτης να εμπνέει την ομάδα του για την επίτευξη των στόχων και των οραμάτων του. Η πρόκληση είναι πως ο λαός περιμένει από αυτόν που τον κυβερνά και είναι στο υψηλότερο

²³Η θητεία του Kennedy στο Ναυτικό, το συγγραφικό του έργο και η προϋπηρεσία του στην πολιτική όπως προαναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο είναι από τα δυνατά στοιχεία για την πορεία ενός ικανού ηγέτη.

²⁴Νοαμ Τσομσκυ, *Ηγεμονία Η επιβίωση*, Πατάκης : 2006, σ.246

σκαλί της εξουσίας να αποδείξει τις ικανότητες με βάση τους στρατηγικούς στόχους που έχει θέσει. Γι' αυτό πρέπει όλες οι εξουσίες να συγκεντρώνονται σε ένα και μόνο άτομο που θα παίρνει τις αποφάσεις και θα φέρνει ριζικές αλλαγές για το καλό της χώρας και του λαού του.

²⁵ Το σύνταγμα των ΗΠΑ όπως προαναφέραμε συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες σε ένα άτομο, ο Kennedy ως ηγέτης της χώρας μπορούσε να αξιοποιήσει τις ικανότητες του και να πραγματοποιήσει κάθε όραμα εάν μπορούσε να πετύχει την εκχώρηση της απόλυτης εμπιστοσύνης από το λαό του. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Μακιαβέλλι : <<...But we must assume, as a general rule, that it never or rarely happens that a republic or monarchy is well constituted or its old institutions entirely reformed, unless it is done by only one individual; it is ever necessary that he whose mind has conceived such a constitution should be alone in carrying it into effect. A sagacious legislator of a republic, whose object is to his own successors, should concentrate all authority in himself;...>>.²⁶

Ο ικανός ηγέτης πρέπει να διαθέτει το αίσθημα της προνοητικότητας είναι ένα στοιχείο που καθορίζει χρονικά το στόχο που έχει επιλέξει ο ίδιος και έχει ορίσει ως τον επιθυμητό προορισμό καθώς και το χρονικό διάστημα που θα διαρκέσει μέχρι την επίτευξη του στόχου. Δεν είναι αρκετό για ένα ηγέτη να έχει όραμα και στόχους για την πορεία της χώρας, θα πρέπει να εμπνέει και την εμπιστοσύνη στο λαό του είναι σημαντικό ο λαός να νιώθει πως μπορεί να πιστέψει στον ηγέτη του για να εκπληρώνει το σημαντικό σκοπό του να αγωνιστεί για τις αξίες και τα ιδανικά της πατρίδας του. Να προκαλέσει επομένως τον ενθουσιασμό και την θετική σκέψη των πολιτών για την τελική ισχύ του στόχου.

Αν ανατρέξουμε σε προηγούμενες εποχές παρατηρούμε πως μέχρι τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο όρος ηγέτη παρέπεμπε σε μια μορφή κυριαρχίας, σκληρής συμπεριφοράς και αυταρχικού τρόπου διαχείρισης και άσκησης της εξουσίας. Κύριο στοιχείο την επιβολή και την χρήση των ατόμων ως το μέσω εξυπηρέτησης σκοπών και στόχων. Εκφραστές τις εποχής όπως προαναφέραμε ο Machiavelli αλλά και ο Weber αργότερα αναζητούν στοιχεία και ιδέες που προσδιορίζουν την εξουσία, την ηθική και την πολιτική της εποχής. Στον Machiavelli αναγνωρίζουμε στο έργο του τα στοιχεία εκείνα που κάνουν τον ηγέτη ισχυρό και ικανό για να μπορεί εκτός από το να αναρριχηθεί να παραμείνει και στην εξουσία όπως χαρακτηριστικά

²⁵Τόσο σημαντικές αποφάσεις όπως την εμπλοκή σε πόλεμο. Stephen Pelz (1981) John F. Kennedy's 1961 Vietnam War decisions, *Journal of Strategic Studies*, 4:4, 356-385

²⁶ The online library of liberty, Niccolo Machiavelli, The Historical, Political, and Diplomatic Writings, vol. 2 (The Prince, Discourses on the First Ten Books of Titus Livius, Thoughts of a Statesman)[1513]

αναφέρει στο βιβλίο του.²⁷ Ο Weber αντίστοιχα προσπαθεί να αποτυπώσει τις ιδέες του και υποστηρίζει όπως και ο Machiavelli την ενεργό δράση στην ηγεσία. Ο Weber είχε κάνει την ουσιαστική διάκριση μεταξύ της οικονομίας και της πολιτικής. Στο κομμάτι της πολιτικής και ιδιαίτερα της προσωπικότητας ενός ηγέτη, ο Weber επικεντρώνεται στο χάρισμα που πρέπει να διαθέτει ένας ηγέτης για να μπορεί να ασκεί την εξουσία και να κυβερνά το λαό του μέσα από οποιοδήποτε σύστημα αξιών όσο ριζοσπαστικό και αν είναι αυτό. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Ρευμον Άρον: <<... Η χαρισματική αυτή σαγήνη του αρχηγού ήταν για τον Βέμπερ, μια σωτηρία αντίδραση στην ανώνυμη βασιλεία των γραφειοκρατών. Δεν αγνοούσε εντούτοις την κοινοβουλευτική διαβούλευση και τον σεβασμό των κανόνων. Δεν παραγνώριζε την ανάγκη ενός συντάγματος, ενός κράτους δικαίου (Rechtstaat) , την αξία των προσωπικών ελευθεριών, ίσως είχε προπάντων τάση, ως άνθρωπος του 19^{ου} αιώνα, να πιστεύει ως οριστικά διασφαλισμένες τις εύθραυστες αυτές κατακτήσεις του πολιτισμού στο πεδίο της πολιτικής... >>²⁸

Ο χαρισματικός ηγέτης έχει την ικανότητα να δημιουργεί το αίσθημα της εμπιστοσύνης στο λαό του, η πίστη στον ηγέτη είναι εκείνη που του επιτρέπει να νομιμοποιεί το εκάστοτε αξιακό σύστημα. Όπως και ο Machiavelli έτσι και ο Weber βλέπει την πολιτική ηγεσία χωρίς συναισθηματισμούς μέσα από ένα ρεαλιστικό πλαίσιο. Οι ολέθριες εξελίξεις της εποχής διαμόρφωσαν τις απόψεις του Weber ως πλέον πραγματιστικές. Αυτό αποτυπώνετε και στην πρόταση του για ψήφισμα του νέου προέδρου απευθείας από το λαό όπως και στις ΗΠΑ. Σε αυτή την πρόταση συμφωνούσε με το πρότυπο των ΗΠΑ, καθώς πίστευε πως με αυτό τον τρόπο δεν μπορούσε η "Ελίτ" της εποχής μέσα από το κοινοβούλιο να ελέγχει με απόλυτο τρόπο την πολιτική. Ο λαός εξαιτίας της τάσης του να επηρεάζεται σε συναισθηματικό και μη ορθολογικό βαθμό, είναι απαραίτητο γι'αυτό να υπάρχει μια δυνατή πίστη στο πρόσωπο της ηγεσίας. Επομένως ο ηγέτης πρέπει να έχει το χάρισμα που θα του δίνει την νομιμοποίηση και την πίστη του λαού, για να μπορεί να εξουσιάζει και να υποστηρίζεται από τους υφιστάμενους και τις ελίτ.²⁹ Αυτό το στοιχείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για το πέρασμα από την μοναρχία στον κοινοβουλευτισμό. Αυτές βέβαια οι προτάσεις του Weber δεν είναι τόσο δημοκρατικές. Σκοπός μας είναι να τις εξετάζουμε από το πρίσμα της εποχής και την προσπάθεια μετάβασης από ένα σύστημα σε ένα άλλο. Ο Weber ως σύγχρονος πραγματιστής

²⁷Ο.π. . (Machiavelli, 1999: 9-12)

²⁸Ρευμον Άρον, *Η Εξέλιξη της Κοινωνιολογικής Σκέψης*, Τόμος Β' Αθήνα : ΓΝΩΣΗ (1984: 364)

²⁹Όπως αναφέραμε και στο πρώτο κεφάλαιο είναι μια πολιτική πρακτική των ΗΠΑ ο συγκεκριμένος τρόπος διαχείρισης τις άρχων τάξης αλλά και ο τρόπος που επέλεξε ο Kennedy όπως θα δούμε και σε ακόλουθο κεφάλαιο για να προσεγγίσει άτομα κλειδιά στην εξουσία προκειμένου να πραγματοποιήσει σταδιακά τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις.

για την εποχή του μπορεί να αναγνωρίσει πως δεν γινόταν να δημιουργηθεί ένα δημοκρατικό πολίτευμα εκείνη την περίοδο, ο κοινοβουλευτισμός είναι πιο κοντά στα πρότυπα που είχε ο λαός της Γερμανίας και στην μέχρι τότε παράδοση. Η νέα αυτή πολιτική πραγματικότητα θα βοηθούσε στην συγκρότηση μιας συγκεκριμένης άποψης και πολιτικής στους φιλελεύθερους Γερμανούς, ενώ ταυτόχρονα θα έδινε την ευκαιρία στην δημιουργία και άνοδο μια νέας αστικής τάξης, για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα και ιδιαίτερα της Γερμανίας. Πίστευε πως αυτή η ομάδα είναι η πιο κατάλληλη όχι για να δημιουργήσει ένα νέο σύστημα άμεσης δημοκρατίας, αλλά ένα κοινοβουλευτικό σύστημα που θα μπορούσα να αναδείξει χαρισματικούς ηγέτες και να φέρει μια νέα τάξη πραγμάτων ρεαλιστικής προσέγγισης. Όσο πλησιάζουμε σε νεότερες μελέτες συναντάμε ένα αναπόσπαστο στοιχείο αυτό της ομάδας. Χωρίς την ομάδα δεν υπάρχει κανένας σκοπός ηγεσίας, καθώς η ομάδα και πιο συγκεκριμένα η κοινωνία είναι εκείνη που εξουσιάζεται η ακολουθεί, η εφαρμόζει τους σκοπούς και τους στόχους του ηγέτη.³⁰ Πάνω σε αυτή την αναγκαία και αλληλένδετη σχέση αναπτύχθηκαν οι σύγχρονες θεωρίες διαφορετικών συστημάτων ηγεσίας και πολιτικής εξουσίας. Στις σύγχρονες μελέτες εντοπίζουμε το στοιχείο της εξουσίας στην πολιτική ηγεσία ως το σημαντικό κομμάτι για την διαχείριση του ανθρώπινου παράγοντα. Πιο συγκεκριμένα κάνουμε αναφορά στην πολιτική εξουσία και οι σχέσεις μεταξύ ηγεσίας και υποστηρικτών. Η δύναμη της εξουσίας μέσα από τις σχέσεις πολιτικής ηγεσίας και υποστηρικτών, παρουσιάζεται πιο έντονα στις αποτυχίες τους. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Μάνος Παπάζογλου: «...Ο κυβερνήτης συνέλαβε την ανάγκη της μεταρρύθμισης και της μεταμόρφωσης του συστήματος κατανομής εξουσίας υπέρ του λαού, αλλά δεν επέδειξε ικανότητα συναλλαγής με τις ομάδες συμφερόντων. Η στάση αυτή υπονόμευσε σε μεγάλο βαθμό την εκπλήρωση των μεταμορφωτικών αποτελεσμάτων που ο ίδιος επιδίωκε για την κοινωνία και το κράτος της απελευθερωμένης Ελλάδας...»³¹ Παλιές και νέες μελέτες επιβεβαιώνουν την διαφορετικότητα των ομάδων και την απρόβλεπτη εξέλιξη που μπορεί να προκαλέσει η συμμετοχή της ομάδας στην πολιτική ηγεσία.

2.3. Ο ηγέτης των αλλαγών

Ο Kennedy ήταν από τους ηγέτες που ήθελε να πραγματοποιήσει σημαντικές αλλαγές, όμως το εκλογικό αποτέλεσμα, όπως προαναφέραμε και το μικρό προβάδισμα που είχε στις εκλογές δεν του έδιναν την δυνατότητα να φέρει άμεσες και δραστικές αλλαγές. Αυτό είναι

³⁰ Όπως αναφέραμε και στο πρώτο κεφάλαιο η ομάδα δρα καταλυτικά στο πολιτικό οικοδόμημα των ΗΠΑ, καθώς ένας στενός κύκλος από συμβούλους αποτελεί “ την ομάδα ” του Προέδρου.

³¹ Μάνος Γ. Παπάζογλου, *Σύγχρονη πολιτική ηγεσία*, Αθήνα : Παπαζήση (2012: 94)

ένα από τα εμπόδια που μπορεί να συναντήσει ένας κυβερνήτης στην διάρκεια της προεδρίας του. Όταν δεν υπάρχει η ανάλογη υποστήριξη της ηγεσίας τότε θα πρέπει να καλλιεργηθεί το κατάλληλο κλίμα για να υπάρχει και η ανάλογη στήριξη στις εκάστοτε αποφάσεις που θα πάρει η κυβέρνηση. Η ' στρατηγική της ειρήνης ³² είχε πολύ δύσκολο σημεία όπως το ζήτημα της Κούβας, όμως ο σωστός χειρισμός από τον Kennedy θα ήταν ένα ακόμα θετικό σημείο για την μεταρρύθμιση που επεδίωκε. Η διαδικασία είναι μέρος μιας συλλογικής προσπάθειας και δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τον ηγέτη. Όμως θα πρέπει ο ηγέτης να έχει κάποια προσόντα, ένα από αυτά είναι να μπορεί να προβλέψει ποιες αλλαγές πρέπει να πραγματοποιηθούν και να τις δρομολογήσει με κατάλληλο τρόπο, ώστε να εστιάζει στο νέο όραμα και να εντάσσει σε αυτή την διαδικασία τους υποστηρικτές του. Οι οποίοι με την σειρά τους θα επηρεάσουν το σύνολο της κυβέρνησης και τα υπόλοιπα μέλη για να προχωρήσουν στο σχεδιασμό και τελικά την πραγματοποίηση των αλλαγών. Έτσι προετοιμάζεται το έδαφος για το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο που θα δεχθεί τις αλλαγές και θα λειτουργήσει πλέον με βάση τα καινούργια δεδομένα και την νέα πραγματικότητα που εφεξής θα ισχύει.

Ο Kennedy έθεσε υψηλά οράματα που εντυπωσίασαν την κοινή γνώμη, όπως υποστηρίζει στο βιβλίο του ο Δημήτρης Μπουραντάς: «... Όταν ο J. F. Kennedy έθεσε ως στόχο ότι ο άνθρωπος σε μια δεκαετία θα πατήσει το πόδι του στο φεγγάρι, για την τότε τεχνολογία και υποδομή ήταν ένας στόχος « άπιαστος ». Η επιδίωξη υψηλών στόχων- προτύπων επιδόσεων και η συνεχής ανύψωση του πήχη, αποτελεί μοναδικό όπλο ενάντια στον εφησυχασμό και οδηγεί σε δημιουργική ένταση (creative tension) για αλλαγές και συνολικό επαναπροσδιορισμό της επιχείρησης...».³³ Ο Kennedy παρουσίασε ένα όραμα με χρονικό προσδιορισμό που ενώ φάνταζε ασύλληπτο η πραγματοποίησή του έδωσε νέο νόημα στους στόχους και στην υλοποίησή τους ενώ ενδυναμώνει με αυτό τον τρόπο την πίστη του λαού έτσι ώστε να ακολουθούν με περισσότερη ευκολία τις αλλαγές και τους νέους νόμους που θα προσπαθούσε στο μέλλον να πραγματοποιήσει. Το όραμα αποκτά δύναμη στο να παρακινεί τις μάζες το όραμα λειτουργεί καταλυτικά στην ομαδικότητα και την συλλογική σκέψη που πρέπει όλοι να προσπαθήσουν για το κοινό καλό. Έτσι ο ικανός ηγέτης επιδιώκει την ομαδικότητα, θέτει στόχους και παρουσιάζει μακροπρόθεσμα οράματα για να κινήσει την

³²James J.Kimble, *John F. Kennedy, the Construction of Peace, and The pitfalls of Androgynous rhetoric*, Community Quarterly, 57;2, 154-170

³³Δημήτρης Μπουραντάς, *Ηγεσία*, Αθήνα: Κριτική (2005: 190)

επιθυμία και την προσπάθεια να προσπαθήσει ο λαός συνολικά για το κοινό καλό με βάση ένα κοινό μέλλον.³⁴

2.4.Σύνοψη

Η εμπλοκή στην εξουσία και η ανάδειξη του ικανού ηγέτη δεν είναι μια απλή διαδικασία. Τα άτομα που θα αναλάβουν μια τόσο σημαντική θέση πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και να μπορούν να λειτουργούν ομαδικά. Επίσης πρέπει να διαθέτουν τον κατάλληλο επαγγελματισμό και την δυνατότητα σωστής πρόβλεψης και κρίσης για να πάρουν τις σωστές αποφάσεις στον πολύπλοκο κόσμο της πολιτικής.

Η υποστήριξη ενός ηγέτη είναι απαραίτητη για να μπορέσει να αξιοποιήσει τις ικανότητες και τα ιδιαίτερα ταλέντα που διαθέτει. Ενώ η διαχείριση του συνόλου και του ανθρώπινου παράγοντα αποτελεί βασικό στοιχείο στην πολιτική ηγεσία. Η επιτυχία βασίζεται στην αξιοποίηση και στην ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από κατάλληλες πολιτικές και επικοινωνιακές διαδικασίες, που θα οδηγήσουν σε σωστές πολιτικές αποφάσεις που θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη μιας χώρας.

³⁴Οπ. (Μπουραντάς 2005:88-89)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. Η ηγεσία Kennedy

3.1. Τα πρώτα σημάδια αλλαγής

Η δεκαετία του 50΄ ήταν μια περίοδος εντόνων διαφορών όσο αφορά τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της εποχής. Η φιλελεύθερη πολιτική στις ΗΠΑ έρχονται σε ρήξη με τον Ρατσισμό του Νότου. Η τεχνολογική πρόοδος είχε συμβάλει σημαντικά στις επαφές Βορρά και Νότου καθώς τα μέσα μαζικής κυκλοφορίας αλλά και η διάδοση της επικοινωνίας από τις σύγχρονες μορφές ΜΜΕ όπως το ραδιόφωνο και η τηλεόραση είχαν μειώσει τις αποστάσεις. Αυτή η εξέλιξη οδηγούσε και σε μια κατ ανάγκη αλλαγή του ήδη υπάρχον Ρατσισμού. Η αλλαγή αυτή είχε αντίκτυπο στην πολιτική, τα φιλελεύθερα κόμματα έπρεπε να αντιδράσουν απέναντι στο ρατσισμό όμως η συνύπαρξη με κομματικές παρατάξεις αντίθετων απόψεων δημιουργούσε προβληματισμούς και δυσκολίες στην όποια αλλαγή των πολιτικών και ατομικών δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Η Αμερικάνικη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων και καθηκόντων του Ανθρώπου το 1948.³⁵ Ήταν ένα θεσμικό κείμενο όπου θα έπρεπε να ισχύει για όλους τους πολίτες ακόμα και για εκείνους που δεν ανήκουν στην πλειοψηφία. Τόσο τα ατομικά όσο και τα πολιτικά δικαιώματα αφορούν θεμελιώδη δικαιώματα στις σύγχρονες κοινωνίες. Οι φιλελεύθερες απόψεις είχαν ξεκινήσει πολύ νωρίτερα στην Αμερικάνικη Ήπειρο και συγκεκριμένα όπως αναφέρει και στο βιβλίο του ο Στέλλιος Περράκης : «... Πρώτα στην Αμερικάνικη Ήπειρο, αρχικά με την διακήρυξη του συνεδρίου της Φιλαδέλφειας ης 14^{ης} Οκτωβρίου 1774, όπου διακηρύσσονται το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία, στην ιδιοκτησία,. Κατόπιν, με τη διακήρυξη της Virginia της 12^{ης} Ιουνίου 1776, σύμφωνα με την οποία τα κύρια και φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου ήσαν: το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία, στην ασφάλεια, στην ιδιοκτησία, στην αναζήτηση της ευτυχίας. Η εν λόγω Διακήρυξη επηρέασε την μετέπειτα Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, αλλά και τις γαλλικές συντακτικές διαδικασίες. Επίσης, με την Διακήρυξη της Αμερικάνικης Ανεξαρτησίας, την 4^η Ιουλίου 1776 που συνέταξε ο Jefferson και διόρθωσαν οι Franklin και Adams, μνημονεύονται το δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία, στην ισότητα, στην αναζήτηση της ευτυχίας ...Οι τροποποιήσεις συνιστούν ένα Bill of Rights που συμπληρώθηκε μεταγενέστερα, ιδίως μετά τον εμφύλιο το 1865, με την 19^η τροποποίηση για απαγόρευση της δουλείας, το 1868 με την

³⁵Στέλλιος Περράκης, *Διαστάσεις Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Ι.Σιδέρης (2013:29)

14¹¹ τροποποίηση σχετικά με την ισότητα ενώπιον του νόμου, το 1870 με την 15¹¹ τροποποίηση περί απαγόρευσης των περιορισμών το δικαίωμα ψήφου λόγω φυλής...».³⁶ Υπήρχε ένα ισχυρό κίνητρο για αλλαγή των θεσμών, εάν αυτό φυσικά μπορούσε να οδηγήσει στην αλλαγή των συσχετισμών με την ενίσχυση των ψήφων από τις μειονότητες του Νότου. Η κίνηση αυτή θα ισχυροποιούσε το κόμμα με απώτερο σκοπό την κατάκτηση μιας θέσης κύρους και δύναμης στην εξουσία. Οι αντιθέσεις όμως στο εσωτερικό των κομμάτων δεν επέτρεπε στα κόμματα να διατηρήσουν μια σαφή στάση στο θέμα των δικαιωμάτων.

3.2. Τα ανθρώπινα δικαιώματα των μειονοτήτων

Το όλο θέμα μετατοπίστηκε στην αρμοδιότητα του Ανώτατου Δικαστηρίου προκειμένου να αποφανθεί για την ανατροπή των παλαιών θεσμών και της απόδοσης δικαιοσύνης. Η σύνθεση του Ανώτατου Δικαστηρίου των ΗΠΑ απαρτίζεται από ομοσπονδιακούς δικαστές που σταδιακά διορίστηκαν σε υψηλότερες θέσεις αλλά και από πρόσωπα της πολιτικής σκηνής.³⁷ Παρά το γεγονός πως το Ανώτατο Δικαστήριο ανήκει και γενικά υποστηρίζει το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ, πρωταρχικός του στόχος είναι η προστασία διαφύλαξης των θεσμών δικαίου, χωρίς να επηρεάζεται από τις προσταγές των εκάστοτε πολιτικών συμφερόντων. Στην περίπτωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και κυρίως των φυλετικών διακρίσεων που αντιμετώπιζε ο Νότος δεν υπήρχε η δυνατότητα προσφυγής στο Ανώτατο Δικαστήριο από τα άτομα που ανήκουν στις μειονότητες, καθώς ήταν εξαιρετικά δύσκολο και δαπανηρό για εκείνους τους ανθρώπους να διεκδικήσουν νομικά τα δικαιώματά τους. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε από μια ένωση την NAACP : Εθνική Ένωση για την Προώθηση των Μαύρων. Η ένωση αντιπροσώπευε το σύνολο των μειονοτήτων και κατάφερε να επιφέρει αλλαγές στην νομοθεσία που σε άλλες περιπτώσεις θα ήταν αδύνατη. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «...Αποφασιστική σημασία για την δικαστική αμφισβήτηση του θεσμοθετημένου Ρατσισμού απέκτησε επομένως η Εθνική Ένωση για την προώθηση των Μαύρων ...υπό το μαύρο δικηγόρο Θέργκουτ Μάρσαλ της δικαστικής στρατηγικής, η οποία έδωσε στο Ανώτατο δικαστήριο των ΗΠΑ την ευκαιρία να εξαρθρώσει τις θεσμοθετημένες Ρατσιστικές πρακτικές του Νότου...».³⁸ Η διαδικασία που επικεντρώθηκε στις φυλετικές διακρίσεις διήρκησε κάποια χρόνια προκειμένου να ξεκινήσουν σταδιακές

³⁶Οπ. (Περράκης, 2013:32-33)

³⁷ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Αμερικάνικο πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική: 1945-2002*, Αθήνα: Ποιότητα (2003: 163)

³⁸ Οπ.(Παπασωτηρίου, 2003:164)

αλλαγές κυρίως από την παιδεία, ενώ στη συνέχεια εξελίχθηκε σε επίπεδα κοινωνικής και εθνικής συνοχής. Παρά την αλλαγή στο νομοθετικό πλαίσιο η πράξη της σε πολλές περιπτώσεις και σε αρκετές πολιτείες των ΗΠΑ αποδείχθηκε δύσκολη στην εφαρμογή τους. Πολλές δολοφονίες και ρατσιστικά φαινόμενα έμεναν στην αφάνεια και φυσικά ατιμώρητα σε όλη την διάρκεια του 50'. Ήταν βασικό στοιχείο πως η όλη διαδικασία αφορούσε μια αλλαγή όχι μόνο στους νόμους και στο υπάρχον κατεστημένο, αλλά και μια αλλαγή όσο αφορά την καταπίεση που είχαν δεχθεί οι μειονότητες, που αποτελούσαν κομμάτι συγκεκριμένων ομάδων, ενώ για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα δεχόντουσαν μια συνεχή και αδιάκοπη βία, προκαλώντας σε αρκετά από αυτά τα άτομα την στέρηση της επιθυμίας μιας ελεύθερης ζωής, της συμμετοχής στα κοινά, στην εκπαίδευση και γενικότερα σε δικαιώματα που μέχρι τότε απολάμβανε μέρος των πολιτών και όχι το σύνολο. Είναι πολύ σημαντικό τα όσα γράφει στο βιβλίο τους οι συγγραφείς Terence Ball & Richard Dagger : «...Δεν αρκεί επομένως να τηρούμε τις φιλελεύθερες προτροπές προκειμένου να προάγουμε την ελευθερία του ατόμου. Σύμφωνα με τις διάφορες ιδεολογικές απελευθερώσεις, οι άνθρωποι δεν είναι απλώς μεμονωμένα άτομα. Οι άνθρωποι ταυτίζονται με συγκεκριμένες ομάδες,- και προσδιορίζονται από τους άλλους ως μέλη αυτών των ομάδων – και πρέπει να είναι ελεύθεροι ως μέλη αυτών των ομάδων, ως μαύροι, γυναίκες, ομοφυλόφιλοι ή ιθαγενείς. Για το λόγο αυτό, οι ιδεολογίες απελευθέρωσης είθισται να συνδέονται με την λεγόμενη πλέον «πολιτική της ταυτότητας»...». ³⁹

Αυτά τα φαινόμενα ρατσισμού δημιούργησαν προβλήματα και στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, στο διεθνές πλαίσιο δεσμεύονταν οι ΗΠΑ για την προστασία των δικαιωμάτων του Ανθρώπου τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό της Ηπείρου.⁴⁰ Ενώ η επισφράγιση αυτών των ιδεών έγινε το 1948 όπου όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Στέλλιος Περράκης : «... Στην ίδια 9^η διεθνή διάσκεψη των Αμερικανικών Κρατών στη Bogota, υιοθετείτε η Αμερικάνικη Διακήρυξη των δικαιωμάτων και καθηκόντων του Ανθρώπου (American Declaration on human rights and duties) (Res. xxx της Διάσκεψης). Πρόκειται για πρωτότυπη πράξη που ενσωματώνει έναν εκτενή κατάλογο ατομικών – πολιτικών – κοινωνικών – πολιτιστικών δικαιωμάτων (άρθρα I-XXVI), αλλά και διατάξεις σχετικά με τα καθήκοντα του ατόμου (άρθρα XXIX- XXXVIII) έναντι της οικογένειας, της

³⁹Terence Ball & Richard Dagger, *Πολιτικές ιδεολογίες και το δημοκρατικό ιδεώδες*, Αθήνα, Τουρική:342.

⁴⁰Στέλλιος Περράκης, *Διαστάσεις Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Ι.Σιδέρης (2013: 267.

κοινότητας, της κοινωνίας (κείμενα στην ιστοσελίδα www.cidh.org/Basicos)...».⁴¹ Στο εσωτερικό της Ηπείρου προτεστάντες Ιερείς όπως ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ ενίσχυσαν με ειρηνικούς τρόπους την ισχύει των νόμων, ενώ απέδειξαν πως οι μειονότητες είχαν τη δύναμη να αλλάξουν το κατεστημένο της εποχής.

3.3. Η συμβολή των ΜΜΕ στην αλλαγή και το κατεστημένο

Τα γεγονότα συνδυάστηκαν άρρηκτα με την πρόοδο της τεχνολογίας και τα ΜΜΕ της εποχής και κυρίως της τηλεόρασης που για πρώτη φορά έδειχνε σκηνές βίας και κατάφορης αδικίας που εξελίσσονταν στο Νότο. Πότε πριν ένα τόσο ευρύ κοινό δεν είχε πρόσβαση σε τέτοιες εικόνες που μπορεί να διαδραματίζονταν χιλιόμετρα μακριά αλλά μπορούσαν να τα παρακολουθήσουν ζωντανά με την δύναμη της τηλεόρασης μέσα σε κάθε σπίτι, σε κάθε πολιτεία της Αμερικής ακόμα και εκτός ΗΠΑ. Τα γεγονότα ήταν συγκλονιστικά, φωτογραφίες και πλάνα από αστυνομικούς που πυροβολούσαν άμαχους διαδηλωτές και αστυνομικά σκυλιά που επιτίθενται σε μαύρους πολίτες έκαναν το γύρο του κόσμου προκαλώντας μια πληγή στο γόητρο της Αμερικής που τότε ως υπερδύναμη ήθελε να ασκεί επιρροή σε παγκόσμιο επίπεδο και παράλληλα να περνάει την εικόνα μιας ενωμένης υπερδύναμης χωρίς διακρίσεις στο εσωτερικό της.⁴² Η προβολή τέτοιων γεγονότων έπληττε την εικόνα που ήθελε να παρουσιάζει η κυβέρνηση της χώρας τόσο στο εσωτερικό της αλλά κυρίως στο εξωτερικό. Η προβολή από την τηλεόραση της ομιλίας του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ σε παγκόσμια κλίμακα που ξεπερνούσε τα όρια των ΗΠΑ ανάγκασε τον Kennedy να αναδείξει με περισσότερο σθένος την νέα τάξη πραγμάτων, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και στο βιβλίο του ο Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «... Το καλοκαίρι του 1963 ο Kennedy εγκατέλειψε την κεντρική στάση του και αποφάσισε να υποστηρίξει νέα ομοσπονδιακή νομοθεσία υπέρ των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Η αλλαγή στη στάση του αποσκοπούσε να προλάβει μια κλιμάκωση της βίας στο Νότο, με την οποία η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα κινδύνευε να χάσει τον έλεγχο της κατάστασης. Στην αρχική του μορφή το νομοσχέδιο που υπέβαλε το Κογκρέσο θεωρήθηκε ανεπαρκές από τους υποστηρικτές των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Ο Kennedy ωστόσο δεν ήθελε να διακινδυνεύσει μια πιο προχωρημένη θέση, καθώς χρειαζόταν τις ψήφους των ρεπουμπλικάνων, για να υπερβεί

⁴¹Οπ. (Περράκης, 2013:268

⁴²Michael Emery, Edwin Emery, *The press and America, USA*, Aline and Bacon 1996: 406-407.

την αντίσταση των νοτίων δημοκρατικών βουλευτών και γερουσιαστών...».⁴³ Τον Ιούνιο του 1963 στην ομιλία του παρουσίασαν μαζί το ραδιόφωνο και η τηλεόραση υποστηρίζει τις θέσεις αυτές, ενώ επικεντρώνεται στα δικαιώματα των μειονοτήτων στην εκπαίδευση, αλλά εστιάζει και στο γεγονός πως ο πληθυσμός αυτός είναι μέρος της Αμερικάνικης κοινωνίας και δεν μπορεί να χρησιμοποιείται μόνο όπου χρειάζεται πχ. όπως στο στρατό και να εξαιρείται από την εκπαίδευση, ή το εκλογικό δικαίωμα ή σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια υπηρεσία που προσφέρει η χώρα. Στην ομιλία του τονίζει ιδιαίτερα τις φιλελεύθερες ιδέες που πρεσβεύουν οι ΗΠΑ και ζητάει από τους πολίτες όλης της χώρας να τις ακολουθήσουν καθώς αφορούν νόμους για τα ατομικά δικαιώματα και την ελευθερία που όλοι πρέπει να απολαμβάνουν.⁴⁴ Ο Kennedy το διάστημα εκείνο δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει δραστικές αλλαγές στο πολιτικό σύστημα και αυτό είχε να κάνει με την επιρροή του στο Κογκρέσο και το ποσοστό των υποστηρικτών του που δεν του είχε δώσει μεγάλο προβάδισμα στις εκλογές του 60'. Προηγείτο με ελάχιστους ψήφους έναντι του αντιπάλου του Νίξον της παράταξης των Ρεπουμπλικάνων. Το ποσοστό φτάνει μόλις το 49,7% των δημοκρατικών έναντι του 49,5% των Ρεπουμπλικάνων.⁴⁵ Ήταν επόμενο να μην μπορεί άμεσα τουλάχιστον να πραγματοποιηθεί δραστικές αλλαγές ενώ είχε επικεντρωθεί ιδιαίτερα στην εξωτερική πολιτική καθώς ήταν σε κρίσιμη στιγμή εξαιτίας του ψυχρού πολέμου που είχε διαδεχθεί τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η νέα τάξη πραγμάτων και τα ιδεολογικά ιδεώδη της εποχής⁴⁶ στις ΗΠΑ δεν μπορούσαν να κάνουν εξαιρέσεις και να αποκλείσουν κάποιες ομάδες από την γενίκευση των δημοκρατικών θεσμών και της απελευθέρωσης των συντηρητικών κατεστημένων. Η ταχύτητα της εποχής και οι εξελίξεις προκαλούσαν την κυβέρνηση για άμεσες και επιτακτικές λύσεις στο πρόβλημα. Ήταν σημαντικό να γίνουν δραστικές αλλαγές όχι μόνο στους νόμους αλλά και στον τρόπο σκέψης των πολιτών, στις απόψεις των ατόμων για την σύλληψη της διαφορετικότητας και την ένταξη της σε μια συλλογική ταυτότητα για όλους τους Αμερικανούς πολίτες. Μέσα από αυτή την διαδικασία όλοι θα έπρεπε να είναι ίσοι και να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα χωρίς καμία διάκριση.

⁴³ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Αμερικάνικο πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική: 1945-2002*, Αθήνα: Ποιότητα (2003:205)

⁴⁴ Όπως αυτούσια παρουσιάζεται στο site Radio and Television report to the American People on civil rights, June 11, 1963. Online by Gerhard Peters and John T. Wolley, The American Presidency Project <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=9271>

⁴⁵ Οπ. The American Presidency Project/elections of 1960

⁴⁶ V.N. Silvestri, *Background Perspectives on John f. Kennedy's Inaugural Address*, Vol.8 p.7

Το εγχείρημα ήταν αρκετά δύσκολο για να πραγματοποιηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ απαιτούσε εκπαίδευση και αλλαγή του τρόπου ζωής στους κατοίκους του Νότου. Η αποδοχή της νέας πραγματικότητας παρέπεμπε σε έναν ιδανικό κόσμο που όμως δεν ήταν και ρεαλιστικός. Φαινόμενα βίας εξελίσσονταν σε όλη την διάρκεια της μετάβασης από τις απαγορεύσεις στην απελευθέρωση, όμως σημαντικές προσπάθειες όπως η συλλογική δράση, η ομαδική εκπροσώπηση και οι ειρηνικές αντιδράσεις έφεραν σταδιακά τα επιθυμητά αποτελέσματα για τις μετέπειτα γενιές.

3.4. Οι ΗΠΑ τα χρόνια του ψυχρού πολέμου

Ο ρυθμός με τον οποίο συνέβησαν οι αλλαγές στις ΗΠΑ οδήγησαν σε ραγδαίες εξελίξεις, ήδη από την εποχή του Franklin D. Roosevelt (1933-1945) όπου δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στο ομοσπονδιακό μοντέλο διακυβέρνησης και στην συγκέντρωση όλων των εξουσιών σε ένα και μόνο πρόσωπο. Η αρχή αυτή με την ονομασία New Deal⁴⁷ σύντομα πέρασε σε μια εποχή που απαιτούσε συγκέντρωση εξουσιών και στην απόλυτη πρωτοκαθεδρία καθώς ο ανταγωνισμός των υπερδυνάμεων είχε δώσει στις ΗΠΑ έναν ξεχωριστό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Η φιλελεύθερη προσέγγιση είχε μεγάλη επιρροή και στην παγκόσμια οικονομική τάξη πραγμάτων⁴⁸ οι αλλαγές αφορούσαν και μια νέα τάξη πραγμάτων όσο αφορά τον οικονομικό παράγοντα και μια γενικότερη φιλελεύθερη προσέγγιση σε όλους τους τομείς της πολιτικής και της οικονομίας. Η προσέγγιση αυτή δεν αφορούσε μια μόνο χώρα αλλά ένα σύνολο κρατών που λειτουργούσαν ως σφαίρες επιρροής των ΗΠΑ. Η επικράτηση της χώρας στην παγκόσμια σφαίρα ήταν ύψιστης σημασίας, ενώ κάθε κίνηση προς αυτή την κατεύθυνση ήταν εξαιρετικά κρίσιμη καθώς ήταν εξίσου σημαντικό να μην οδηγηθεί ο κόσμος σε έναν νέο παγκόσμιο πόλεμο.⁴⁹ Η αποφυγή μιας νέας σύγκρουσης αποτελούσε την νέα πρόκληση των υπερδυνάμεων, έπρεπε να διατηρήσουν την δυναμική τους χωρίς να προκαλέσουν όμως έναν νέο παγκόσμιο όλεθρο. Κάτι που θα ήταν πιθανόν πιο οδυνηρό από τους δύο προηγούμενους πολέμους εξαιτίας της εξέλιξης της τεχνολογίας και των πυρηνικών. Ο ανταγωνισμός και η εξέλιξη της τεχνολογίας και της πληροφορίας έθεσαν νέους κανόνες στον τρόπο προεδρίας και στις ηγετικές ικανότητες των εκάστοτε προέδρων των ΗΠΑ. Η νέα τάξη πραγμάτων είχε διττό ρόλο αφενός την δημιουργία της ελεύθερης Αμερικάνικης κοινωνίας και αφετέρου την εξασφάλιση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής που θα μπορούσαν

⁴⁷Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Το θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ*, σ39

⁴⁸Theodore H. Cohn, *Διεθνής Πολιτική Οικονομία*, Αθήνα, Gutenberg: 2009, p.140

⁴⁹David Robarge, *Intelligence and National Security*, Vol.20, No 3, September 2005, p.516

να αφομοιώσουν και άλλα κράτη εάν είχαν ως πρότυπο τις ΗΠΑ. Η ήπειρος προσπαθούσε να περάσει το μήνυμα πως είναι το καλό παράδειγμα σε όλα τα επίπεδα και πως μπορούσε να προσφέρει την σταθερότητα και την ανάπτυξη στα κράτη που θα συμμαχούσαν μαζί της. Η μετάβαση αυτή είχε ως στόχο την μετατόπιση των ΗΠΑ στο ρόλο της μοναδικής υπερδύναμης επηρεάζοντας καθοριστικά την εξωτερική πολιτική και τις ισορροπίες δυνάμεων. Οι εξελίξεις απαιτούσαν την ένωση στο εσωτερικό των ΗΠΑ και την ανάθεση της ηγεσίας σε ικανά άτομα με ιδιαίτερα επικοινωνιακά χαρίσματα που θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις που θα προέκυπταν σε μια τόσο εύθραυστη κατάσταση όπως ήταν εκείνη η περίοδο της ψυχροπολεμικής εποχής. Ο Kennedy υπερερούσε σε αυτή την αναμέτρηση έναντι του Nixon καθώς ήταν νεότερος σε ηλικία από τους προκατόχους του και μπορούσε να χειριστεί την επικοινωνία των ΜΜΕ μέσα από την τεχνολογία της εποχής καλύτερα σε σχέση με τους αντιπάλους του, αυτό πρόσφερε ένα μεγάλο προβάδισμα σε αυτόν και στους νέους συμβούλους και υφιστάμενους του που είχαν ως σκοπό να πραγματοποιήσουν σημαντικές αλλαγές για την νέα υπερδύναμη.

Οι ΗΠΑ εκείνη την περίοδο επικεντρώνονται στην εξωτερική πολιτική ενώ καλεί τον λαό της να συμμετέχει σε αυτή την νέα πορεία και να υποστηρίξουν την νέα κυβέρνηση και τα μεγαλόπνοα σχέδια της για σημαντικές τομές αλλά και οικονομικές παραχωρήσεις προκειμένου η Αμερικάνικη δύναμη να υπερισχύσει σε παγκόσμιο επίπεδο. Η άμυνα της Αμερικής ήταν η προτεραιότητα στην ατζέντα της νέας πολιτικής, η αναδόμηση της όμως απαιτούσε σημαντική οικονομική στήριξη η οποία έπρεπε να υποστηριχθεί από το σύνολο των Αμερικανών. Είναι χαρακτηριστική η παρακάτω απεικόνιση με τα οικονομικά στοιχεία της κυβέρνησης των ΗΠΑ όπως παρουσιάστηκαν το έτος 1961⁵⁰:

⁵⁰ Από το σχήμα φαίνεται ξεκάθαρα πως το 57% επρόκειτο να πάει στην Άμυνα και στην Ασφάλεια της χώρας. Ενώ το ποσοστό που είναι θα παραχωρηθεί στον αγροτικό τομέα ισοδυναμεί με εκείνο των βετεράνων που είναι πολύ μεγάλο, αλλά αποτυπώνει την έντονα την κατάσταση που είχε να αντιμετωπίσει στην εξωτερική της πολιτική η χώρα. United States Government printing office, *The budget of the United States Government for the fiscal year ending June 30 1961*, Washington: 1960:M7, <https://html1-f.scribdassets.com/31fkvxkdz43p5dy2/images/9-3118023c62.jpg>

PURPOSES OF BUDGET EXPENDITURES

MESSAGE OF THE PRESIDENT

M7

high sense of responsibility, vigorously meeting the Nation's needs and opportunities within its proper sphere while at the same time exercising a prudent discipline in matters of borrowing and spending, and in incurring liabilities for the future.

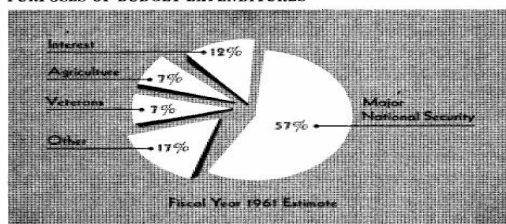
BUDGET TOTALS

During the present fiscal year we have made encouraging progress in achieving sound fiscal policy objectives. The deficit of \$12.4 billion in fiscal 1959, which was largely caused by the recession, is expected to be followed by a surplus of \$217 million in the current year. To safeguard this small surplus, I am directing all Government departments and agencies to exercise strict controls over the expenditure of Federal funds. Even so, the slender margin of surplus can be attained only if economic growth is not interrupted.

For the fiscal year 1961, I am proposing a budget surplus of \$4.2 billion to be applied to debt retirement. In my judgment this is the only sound course. Unless some amounts are applied to the reduction of debt in prosperous periods, we can expect an ever larger public debt if future emergencies or recessions again produce deficits.

In times of prosperity, such as we anticipate in the coming year, sound fiscal and economic policy requires a budget surplus to help counteract inflationary pressures, to ease conditions in capital and credit markets, and to increase the supply of savings available for the productive investment so essential to continued economic growth.

PURPOSES OF BUDGET EXPENDITURES

Digitized for FRASER
http://fraser.stlouisfed.org/
Federal Reserve Bank of St. Louis

Η ηγεσία έπρεπε να δημιουργήσει το σωστό υπόβαθρο για την άμυνα και την ασφάλεια, καθώς οι προηγούμενες ηγεσίες δεν είχαν φροντίσει ιδιαίτερα γι' αυτό με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να αφήσουν το προβάδισμα στην Σοβιετική Ένωση. Η φρενίτιδα για την ανάσχεση του κομμουνισμού χαρακτήριζε την ηγεσία Kennedy, υπήρχε έντονη η αντίληψη της απειλής τέτοιων πεποιθήσεων προς την ελευθερία και την δημοκρατία. Με βάση τον προσανατολισμό της ανάσχεσης ο στόχος για ενδυνάμωση της ασφάλειας και της άμυνας απαιτούσε κατάλληλη επάνδρωση των ενόπλων δυνάμεων και σε δαπάνες συμβατικών και πυρηνικών όπλων.

Η προσωπικότητα που θα αναλάμβανε ένα τόσο κρίσιμο ηγετικό ρόλο, θα έπρεπε να έχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που θα καθοδηγούσε τον λαό ως μια ομάδα με σκοπό την δημιουργία νέων οραμάτων και στρατηγικών, σύμφωνη πάντα με το κοινό καλό του λαού και της χώρας. Για τις ΗΠΑ ξεκινούσε μια νέα εποχή, ενώ σηματοδοτούσε την άνοδο στην εξουσία ηγεσίας διαφορετικής από εκείνες του παρελθόντος. Η εποχή αυτή είχε ως δεδομένο την θέση των ΗΠΑ ως υπερδύναμη, ενώ τα οράματα και οι στρατηγικές είχαν προσανατολιστεί προς αυτή την κατεύθυνση.

3.5. Η μετάβαση στον Φιλελευθερισμό

Η περίοδος εκείνη χαρακτηρίζεται από την έντονη φιλελευθεροποίηση, με έντονα τα στοιχεία της συγκρότησης συμφερόντων και οικονομικό- πολιτικών σχέσεων. Η ισχυροποίηση τόσο των μεγάλων επιχειρήσεων όσο και των ομοσπονδιακών θεσμών διακυβέρνησης εξελίχθηκε σε ένα υψηλό επίπεδο ανάμιξης οργανωμένων επιχειρήσεων "Lobbies" και της πολιτικής εξουσίας. Ο Πρώτος και ο Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος προκάλεσαν την εντατικοποίηση των διαδικασιών εμπλοκής των οργανωμένων συμφερόντων στην πολιτική. Το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ βοήθησε ιδιαίτερα σε αυτή την μετάβαση καθώς το Κογκρέσο και οι θεσμοί της εκτελεστικής εξουσίας έδιναν την ευκαιρία εμπλοκής στην πολιτική των οργανώσεων συμφερόντων.⁵¹ Η επιρροή του λαού από τις ομάδες συμφερόντων δημιούργησε την πολιτική κουλτούρα στις ΗΠΑ και την επίδραση της στις αποφάσεις για την εκλογή του Προέδρου. Όπως χαρακτηριστικά παρατηρούμε στο σχήμα της συμμετοχής σε ομάδες συμφερόντων σε διάφορες χώρες στο βιβλίο του Κώστα Α. Λάβδας το ποσοστό στις ΗΠΑ είναι από τα υψηλότερα με 73 στην συμμετοχή σε ομάδες και 32 στην ενεργό συμμετοχή, αρκετά πιο υψηλά σε σχέση με τα άλλα κράτη.⁵²

Η μετάβαση στην μεταπολεμική εποχή και την ισχυροποίηση των ΗΠΑ ως την ηγετική της θέση σε παγκόσμιο επίπεδο, οδήγησε στην ενίσχυση του ρόλου της προεδρίας και στην καθιέρωση της συγκέντρωσης εξουσιών στο πρόσωπο του προέδρου της χώρας.⁵³ Η ηγετική μορφή είχε συγκεκριμένες δυνατότητες όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο James Q Wilson: «...The president's formal power are few and vaguely defined; They are set forth in Article II of the Constitution:

Powers of the President Alone

⁵¹Κώστα Α. Λάβδας, *Συμφέροντα και Πολιτική*, Παπαζήσης Αθήνα: 2004 σ.σ.219-221.

⁵²Όπως πρ., σ.σ.189

⁵³ Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Το θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ*, σσ. 40-41.

- Serve as commander in chief of the armed forces
- Commission officers of the armed forces
- Grant reprieves and pardons for federal offenses (except impeachment)
- Convene Congress in special sessions
- Receive ambassadors
- Take care that the laws be faithfully executed
- Wield the “executive power”

Appoint officials to lesser officers...»⁵⁴

Η συγκέντρωση της εξουσίας σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής στον εκάστοτε πρόεδρο απαιτούσε την αποδοχή και την σύμφωνη γνώμη του Κογκρέσου⁵⁵ στις αποφάσεις. Ενώ ο πρόεδρος λειτουργούσε ως ο εκπρόσωπος της χώρας, ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης που αποφασίζει για την χώρα και τον λαό του, με την σύμφωνη γνώμη πάντα και των συμβούλων του και του λαού.⁵⁶ Μια από τις πιο σημαντικές παραχωρήσεις εξουσίας στον πρόεδρο είναι όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος : «... Η Τρίτη συνταγματική κατοχύρωση προεδρική δικαιοδοσία στα εξωτερικά ζητήματα είναι η άσκηση εκ μέρους του Προέδρου του ρόλου του αρχηγού των ενόπλων δυνάμεων. Τις δικαιοδοσίες στον πόλεμο τις μοιράζεται με το Κογκρέσο που, όπως αναφέρθηκε, έχει εξουσία να κηρύττει τον πόλεμο εναντίον άλλων εθνών όπως επίσης και την αρμοδιότητα της συγκρότησης και χρηματοδότησης του στρατού. Η βασική τριβή στην πρακτική εφαρμογή αυτής της κατανομής πολεμικών εξουσιών έγκειται στο ότι το κράτος μπορεί να χρειαστεί να εισέλθει σε εμπόλεμη κατάσταση, εάν δεχτεί επίθεση,....το Κογκρέσο είναι δυσκίνητο, για να λειτουργήσει με τη δέουσα ταχύτητα που επιβάλλει η ανάγκη της αυτοάμυνας, και έτσι η ευθύνη επαγωγικά μεταφέρεται στο Πρόεδρο. Συνεπώς, η εξουσία του ως αρχηγού των ενόπλων δυνάμεων εκπορεύεται από την αρμοδιότητα του να ανταποκρίνεται σε τυχόν

⁵⁴ James Q Wilson, *American Government*, Boston 2009 , σελ.220

⁵⁵ Όπως αναφέρει και στο βιβλίο του ο James Q Wilson, *American Government* , ο Kennedy έστειλε στρατό στο Βιετνάμ χωρίς να περάσει η πρόταση πρώτα από το Κογκρέσο. Boston 2009 , σ.218

⁵⁶ Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Το θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ* ,σ. 45

πολεμική επίθεση. Η διευρυμένη αυτή ερμηνεία της συγκεκριμένης προεδρικής εξουσίας συνετέλεσε στη σχεδόν μονοπώληση της απόφασης για χρήση βίας από τον Πρόεδρο στη διάρκεια της αμερικάνικης ιστορίας...»⁵⁷ Ήταν σημαντικό για το άτομο που θα είχε την ικανότητα να αναλάβει ένα τέτοιο ρόλο, να έχει κοντά του πρόσωπα και ομάδες επιρροής που θα στηρίζουν το έργο του. Όμως η Αμερικάνικη προεδρία λειτουργεί ως μια ομάδα με μοναδικό χαρακτήρα και στηρίζεται στα άτομα του γραφείου που την απαρτίζουν, ενώ αντλεί στοιχεία δύναμης αλλά και αδυναμίας, έτσι ώστε να μην έχει τον απόλυτο έλεγχο τελικά και να μην μπορεί να εκπληρώσει κάθε της όραμα.⁵⁸ Όμως στην περίπτωση του Kennedy το κόμμα του αποτελούσε την πλειοψηφία στο Κογκρέσο. Ενώ κατά την προεδρία του χρησιμοποίησε το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας υπό τον πλήρη έλεγχο του. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στο βιβλίο του ο Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος : «... Ο πρόεδρος Kennedy, κατ' αρχάς, υπέταξε το ΕΣΑ και το σύστημα των εκτελεστικών μηχανισμών στη δική του επιθυμία για άμεσο έλεγχο και συγκεντρωτική πολιτική...»⁵⁹

3.6. J.F. Kennedy

Ο Kennedy προσπάθησε από νωρίς να αποδείξει την αξιοπιστία του στο λαό, ένα ισχυρό στοιχείο που πρέπει να έχει ένας ηγέτης για να αναρριχηθεί στην προεδρία. Ο ηγέτης που θα συγκεντρώνει τόσες εξουσίες στο πρόσωπο του θα πρέπει να αντλεί την αξιοπιστία και την ηθική στο λαό για να μπορεί να τους εκπροσωπήσει άξια.⁶⁰ Οι πολίτες των ΗΠΑ είχαν την ανάγκη να πιστέψουν στις ικανότητες και τα ταλέντα του Kennedy για να του οδηγήσει στο όραμα των ΗΠΑ για υπεροχή σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι πολίτες έτσι νιώθουν πως λειτουργούν ως μια ομάδα ενώ αισθάνονται πως ο στόχος και το όραμα του Προέδρου τους είναι και προσωπικός τους στόχος. Ο Kennedy θέλησε να καλλιεργήσει αυτή την ενότητα και την πίστη, μέσα από το αίσθημα της αξιοπιστίας και της τιμότητας. Το ήθος και η ειλικρίνεια ήταν εκείνα τα στοιχεία που χρησιμοποίησε ο Kennedy για να κερδίσει τον λαό και να πραγματοποιήσει το πρόγραμμα του. Η κατάσταση της εποχής πρόσφερε αυτή την ανάγκη

⁵⁷ Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Το θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ*., σ. 49

⁵⁸ James Q Wilson, *American Government* , Boston 2009 , σελ.219

⁵⁹ Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Το θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ*, σ.66

⁶⁰ Νικόλο Μακιαβέλι, *Ο Ηγεμόνας*, σελ.11

για συνοχή και ο Kennedy την υποστήριξε στην προεκλογική του καμπάνια μέσα από τα πολιτικά δικαιώματα που έπρεπε να απολαμβάνουν όλοι οι αμερικανοί πολίτες, ενώ με κάθε ευκαιρία παρουσίαζε την στάση του και την υποστήριξη του σε αυτό το θέμα σε κάθε του ομιλία. Ο ρόλος αυτός προσέδιδε στο πρόσωπο του το αίσθημα της ηθικής που αφορούσε όλες του πολίτες, τις μειονότητες, αλλά και μεγάλες πληθυσμιακές ομάδες. Η σχέση αυτή με τον λαό έπρεπε να είναι ακλόνητη από κάθε τι που θα δημιουργούσε διαχωρισμό σε παρατάξεις και δυσπιστία, ένα τέτοιο σημείο ήταν και η θρησκεία, ειδικότερα ο καθολικισμός καθώς ανήκε και ο ίδιος. Όμως δεν έδωσε ιδιαίτερη προβολή σε αυτό και σκόπιμα χρησιμοποιούσε μια στάση ουδετερότητας προκειμένου να μην προκαλεί, ήταν και αυτό ένα στοιχείο προοδευτικής και μεταρρυθμιστικής διάθεσης που ο ίδιος ήθελε να παρουσιάζει.⁶¹ Στην εκλογική του καμπάνια έδειξε τον τολμηρό χαρακτήρα του, καθώς παρουσίαζε αυτές τις προτάσεις σε όλες τις πολιτείες που επισκέφθηκε σε βορρά και σε νότο.⁶²

Τα στοιχεία της ικανότητας, της προνοητικότητας και της έμπνευσης ήταν εκείνα που θα έπειθαν το λαό για την καταλληλότητα και την ηγεσία. Ένας ηγέτης πρέπει να είναι ικανός και αποτελεσματικός για να έχει οπαδούς, παράλληλα πρέπει να έχει το στοιχείο της προνοητικότητας, όπως αυτό αποδεικνύεται στις αποφάσεις του Kennedy και της ομάδας του, με την περίπτωση της Κούβας.⁶³ Στον προεκλογικό του αγώνα, ένα ακόμα στοιχείο της ηγετικής του ικανότητας ήταν η έμπνευση το όραμα συγκεκριμένα που προσδοκούσε για τον λαό των ΗΠΑ και την υπερδύναμη που ήθελε η χώρα να έχει παγκοσμίως. Σε όλα αυτά που προαναφέραμε η δημοσιότητα παίζει πρωταρχικό ρόλο, ενώ ο τρόπος προβολής της αποτελεί και ένα από τα ταλέντα που πρέπει να διαθέτει ο ικανός ηγέτης. Η περίοδο της εκλογής του Kennedy είχε σύμμαχο την τεχνολογία και τα ΜΜΕ που μέσω της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, κατάφερε να δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα και να επηρεάσει την υποστήριξη του. Η δημοσιότητα εκείνη την εποχή όπως προαναφέραμε, ήταν ιδιαίτερα σημαντική αλλά και εφικτή, καθώς η τηλεόραση είχε γίνει κομμάτι της καθημερινότητας για τους Αμερικανούς και η πληροφόρηση ήταν συνεχής για κάθε γεγονός που επιλεκτικά ήθελαν να προβάλλουν τα ΜΜΕ. Συμβάλλοντας έτσι αισθητά στο προφίλ του Kennedy και στις ιδέες

⁶¹Thomas J. Carty, *John Kennedy, Religion, And Foreign Policy*, Published online, 2011: 51-53

⁶² Robert E. Gilbert, *Moral leadership in civil rights: An evaluation of John F. Kennedy*, Boston MA, 02115, 2010, p.4

⁶³Mark J. White, *Belligerent beginnings : John F. Kennedy on the opening day of the Cuban missile crisis*, <http://www.tandfonline.com/loi/fjss20>, 2008, p.p. 46-47

και τα οράματα που ήθελε την δεδομένη στιγμή να γίνουν αντιληπτά στους Αμερικανούς πολίτες.

Όμως αυτό δεν ήταν αρκετό για να προχωρήσει και πρακτικά σε νέες και καινοτόμες ιδέες, η ΗΠΑ έπρεπε να ισχυροποιηθούν σε παγκόσμιο επίπεδο τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά. Όπως προαναφέραμε η δύναμη που έπρεπε να ενισχυθεί ήταν η άμυνα η τεχνολογική πρόοδος κλπ. Το οικονομικό πλαίσιο που θα μπορούσε να υποστηρίξει τους τομείς αυτούς ήταν ένα δίλλημα για τον Kennedy, καθώς θα έπρεπε να πάρει καθοριστικές αποφάσεις για το οικονομικό μοντέλο που θα ήθελε να ακολουθήσει. Το μέχρι τότε πρότυπο του ομοσπονδιακού οικονομικού μοντέλου δεν εξυπηρετούσε τις ανάγκες της χώρας, η απόφαση της εγκατάλειψης ενός τέτοιου μοντέλου ήταν κρίσιμη για τον Kennedy. Ακολούθησε όμως την κευνσιανή κατεύθυνση για να πραγματοποιήσει τις αλλαγές που προαναφέραμε.⁶⁴ Η συγκεκριμένη κατεύθυνση οδηγούσε σε μια μακροοικονομία με σκοπό την καλύτερη διαχείριση των οικονομικών κάτω από την πίεση ενός διαρκούς ανταγωνισμού μεταξύ των υπερδυνάμεων και μιας αλματώδους βιομηχανικής και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η περίοδος εκείνη χαρακτηρίζεται από την ανταγωνιστική διάθεση της ηγεμονικής κυριαρχίας σε παγκόσμιο επίπεδο, η στάση αυτή επηρέασε και την οικονομία, χαρακτηριστικά αναφέρει ο Theodore H.Cone στο βιβλίο του: «...Η θεωρία της ηγεμονικής σταθερότητας διατείνεται πως το διεθνές οικονομικό σύστημα είναι πιθανότερο να είναι ανοιχτό και σταθερό όταν υπάρχει ένα κυρίαρχο και ηγεμονικό κράτος το οποίο είναι πρόθυμο και ικανό να παρέχει ηγεσία και όταν τα άλλα σημαντικά κράτη πιστεύουν ότι οι πολιτικές του ηγεμόνα είναι σχετικά ωφέλιμες. Όταν ένας παγκόσμιος ηγεμόνας έχει έλλειμμα ή υφίσταται μείωση της ισχύος του, η ανοιχτή οικονομία και η σταθερότητα είναι δυσκολότερο- αλλά όχι αδύνατο- να διατηρηθούν. Είναι γενικά παραδεκτό πως συνθήκες ηγεμονίας είχαν υπάρξει και με την ηγεσία των ΗΠΑ μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο...»⁶⁵ Το νέο δόγμα δεν ήταν απόλυτα αποδεκτό από τους συμμάχους και ο φόβος για έναν ακόμα πόλεμο ήταν ορατός κυρίως για τους δυτικοευρωπαίους που αντιμετώπιζαν με δυσπιστία το νέο ηγεμονικό προφίλ των ΗΠΑ και του προέδρου Kennedy. Ο πρόεδρος έπρεπε να αποδείξει πως μπορούσε να αποφευχθεί ένας νέος πόλεμος με την νέα πολιτική. Τα γεγονότα που ακολούθησαν και η δημιουργία του τοίχους του Βερολίνου ήταν μια από τις πιο κρίσιμες δοκιμασίες της νέας πολιτικής και της απόφασης και από τις δύο υπερδυνάμεις να αποφύγουν τα χειρότερα, ενώ περιορίστηκαν

⁶⁴Στο σχήμα που παρουσιάσαμε είναι βασικής σημασίας η οικονομική υποστήριξη της άμυνας και της ασφάλειας και αυτό δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει με τα προηγούμενα οικονομικά πρότυπα, το κευνσιανό μοντέλο ήταν πιο υποσχόμενο για μεγάλες αλλαγές στην οικονομία. Οπ.: 15

⁶⁵Theodore H.Cone, *ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ*, Αθήνα, Gutenberg : 112-113

στην παρουσία δυνάμεων και από τις δύο δυνάμεις στην περιοχή και στην τελική αποχώρηση χωρίς επέκταση σε εχθροπραξίες.

Τα γεγονότα αποδεικνύουν την επιθυμία του Kennedy για σταθερότητα στην περιοχή καθώς και την δημιουργία αξιοπιστίας της Αμερικάνικης πλευράς στις διατλαντικές σχέσεις που πίστευε πως οι προκάτοχοι του είχαν δεν είχαν δώσει την απαιτούμενη προσοχή στο θέμα αυτό της εξωτερικής πολιτικής τους ατζέντας. Για τον νέο πρόεδρο και την ομάδα του ήταν σημαντικό να υπάρχει ένα κλίμα συνοχής με την Δυτική Ευρώπη κυρίως σε ζητήματα άμυνας και ασφάλειας. Η πρόταση για μια πιο ευέλικτη λύση και την αναδόμηση του NATO αποτελούσαν τα βασικά στρατηγικά σχέδια της πολιτικής του, ενώ επιθυμούσε μέσα από την δημιουργία ενός κλίματος αξιοπιστίας με τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης να δημιουργήσει μια ικανή άμυνα στην Ευρώπη. Επομένως το βασικό στοιχείο για την εξωτερική πολιτική του Kennedy ήταν να κρατήσει την Ατλαντική συμμαχία δυνατή και σταθερή στην Ευρώπη, ενώ παράλληλα θα έπρεπε να κρατήσει τέτοιες ισορροπίες στην περιοχή προκειμένου να αποφύγει έναν πυρηνικό όλεθρο.⁶⁶ Παρά την νέα στρατηγική και την ευέλικτη λύση, η αποφυγή της επέκτασης του κομμουνισμού δεν περιοριζόταν στη Ευρώπη αλλά μετατοπίστηκε στον τότε Τρίτο Κόσμο, για τις ΗΠΑ σε οποιοδήποτε σημείο της γης αν υπήρχαν κομμουνιστικές ιδεολογίες αποτελούσαν και απειλή. Επομένως όσο μακριά και αν ήταν αυτή η απειλή για τον πρόεδρο της Αμερικής θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί. Η προσέγγιση που ακολούθησε σε αυτή την περίπτωση ήταν διαφορετική από τα προηγούμενα χρόνια, αναγνωρίζοντας τις σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης που έχουν οι χώρες αυτές, ο Kennedy πίστευε πως θα μπορούσε να υπάρχει μια μετάβαση από την παραδοσιακή κοινωνία που μέχρι τότε επικρατούσε σε μια δημοκρατική και φιλελεύθερη οικονομικά πρόοδο. Η άποψη αυτή ήταν μια ταύτιση των κρατών του Τρίτου Κόσμου με τα δυτικά πρότυπα, έτσι ώστε να εγκαταλείψουν τα προηγούμενα απολυταρχικά καθεστώτα αλλά και κάθε νέα κομμουνιστική επιρροή και να ενταχθούν σταδιακά σε ένα ομογενοποιημένο σύστημα εκσυγχρονισμού και προόδου. Με την υποστήριξη των ΗΠΑ τα νέα καθεστώτα θα εντάσσονταν ομαλά σε ένα νέο αξιακό σύστημα εγκαταλείποντας την παραδοσιακή πρακτική των μονοπωλίων και της εξουσίας της ολιγαρχίας. Στα κράτη που θα ήθελαν να ενταχθούν στο φιλελεύθερο μοντέλο οι ΗΠΑ ήταν πρόθυμη να τα στηρίξει και να τα βοηθήσει στο να δημιουργήσουν μια νέα μεσαία τάξη και να εκσυγχρονίσουν την βιομηχανία τους και την παραγωγή της κάθε

⁶⁶Leopoldo Nuti, *A delicate balancing act: The place of Western Europe in JFK's foreign policy*, University of Roma Tre, Rome, Italy Published online: 2010: 239-242

χώρας.⁶⁷ Η αλλαγή των χωρών προς μια σύγχρονη μορφή κράτους δυτικών προτύπων δεν ήταν μια εύκολη μετάβαση όπως θα περίμεναν οι ΗΠΑ, οι τοπικές κοινωνίες σε εκείνες τις χώρες έπαιζαν ακόμα σημαντικό ρόλο και δεν προσανατολιζόνταν όλες προς τον εκσυγχρονισμό και την πορεία προς την νέα πραγματικότητα παρά την όποια βοήθεια και αν πρόσφερε ο Kennedy και η κυβέρνηση των ΗΠΑ.

Τα όποια σχέδια για εκδημοκρατισμό του Τρίτου Κόσμου επισκιάζονταν από την ψυχροπολεμική κατάσταση που η ένταση της δεν είχε μειωθεί ιδιαίτερα με το ζήτημα της Κούβας και τον άτυχο χειρισμό των ΗΠΑ με τα γεγονότα της εισβολής στον Κόλπο των Χοίρων. Εκείνη η αποστολή που απέτυχε έστειλε τελειώς διαφορετικά μηνύματα από εκείνα που ήθελε μέχρι τότε να περάσει ο Πρόεδρος της Αμερικής το φιλικό και βοηθητικό πρόσωπο της Αμερικής που ήθελε να παρουσιάζει στην εξωτερικής της πολιτική η Χώρα επισκιάστηκε από αυτό το γεγονός και έφερε αντίθετα αποτελέσματα. Φυσικά η στάση της Αμερικής στο ζήτημα της Κούβας πυροδότησε νέα αντιπαράθεση και ένταση στον ανταγωνισμό της Σοβιετικής Ένωσης με την τοποθέτηση πυραύλων μεσαίου βεληνικούς. Η Αμερική είχε φέρει τον κίνδυνο πιο κοντά της από ποτέ, ενώ το πρόγραμμα της για φιλική προσέγγιση σε αυτή την περίπτωση είχε αποτύχει. Μετά από μια σειρά διαπραγματεύσεων που ανάδειξε την σωστή κρίση του Kennedy καθώς ανάγκασε την Σοβιετική Ένωση να υποχωρήσει και να αποσύρει τους πυραύλους μέσα από μια αμοιβαία υποχώρηση των εχθροπραξιών, επανέφερε την ισορροπία δυνάμεων και ενδυνάμωσε το κύρος του προέδρου και την ικανότητα του να χειρίζεται καταστάσεις κρίσεων.

Αστοχίες στην εξωτερική πολιτική έγιναν και στην περίπτωση του Βιετνάμ, η εμπλοκή εκεί της Αμερικής ήταν ατυχής, η πολιτική που ακολούθησαν δεν οδήγησε σε λύση και η αντίληψη της Αμερικής και του Kennedy πως μπορεί να προκαλέσει εκσυγχρονισμό σε όποιο σημείο της γης και να εντάξει κάθε χώρα στο νέο προοδευτικό σύστημα δεν μπορούσε να αποδώσει σε όλες τις περιπτώσεις. Το Βιετνάμ ήταν μία από τις περιπτώσεις που μπορούσε να λειτουργήσει ως παράδειγμα για την ευέλικτη λύση και την ανάσχεση του κομμουνισμού. Η εμμονή της Αμερικής σε αυτή την πρακτική απλά την παγίδευε σε ένα στάσιμο και μη ανατρεπτικό στάδιο. Η απόδειξη σε αυτή την περίπτωση ήταν πως ακόμα και μια υπερδύναμη δεν μπορεί να ανατρέψει άμεσα τις παραδοσιακές πρακτικές και αν φέρει απότομες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις, ενώ παρά τις διαθέσεις του Προέδρου της Αμερικής τα γεγονότα επιβεβαίωναν την ατυχή ανάμιξη των ΗΠΑ.

⁶⁷Philip E.Muehlenbeck, *Kennedy and Toure: A Success in Personal Diplomacy*, Published online,2008: 73

3.7. Σύνοψη

Η προεδρία του Kennedy επικεντρώθηκε στην ανάδειξη των κοινών στόχων της χώρας, στην δημιουργία ενός κλίματος εμπιστοσύνης και πίστης στις ιδέες και τις αντιλήψεις της εποχής. Έτσι ώστε ο λαός να εισπράττει το αίσθημα της ασφάλειας και της προστασίας. Παράλληλα, βασίστηκε στην εμπιστοσύνη των οπαδών του για να πάρει το ανάλογο ρίσκο και να επιχειρήσει να φέρει εις πέρας τον απώτερο στόχο της παντοδυναμίας. Ο Kennedy ήταν ακριβώς ότι περίμενε ο λαός σε εκείνη την νέα εποχή. Ήταν ο ηγέτης με χιούμορ, τόλμη, σαφής και κατανοητός για το ευρύ κοινό, αυτό το στοιχείο τον έκανε οικείο σε κάθε πολίτη. Ενώ του άρεσε να το περιστοιχίζουν νέα και ταλαντούχα άτομα.⁶⁸ Υπηρετούσε τους σκοπούς και το όραμα της χώρας, ενώ φρόντιζε να έχει κοντά του άτομα έμπιστα, καθώς και την επιρροή του Κογκρέσου έτσι ώστε να μπορεί να πραγματοποιήσει μεταρρυθμίσεις που θα είχαν αντίκτυπο τόσο στο εσωτερικό των ΗΠΑ όσο και στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Τα προνόμια που είχε επομένως ως πρόεδρος με απόλυτες εξουσίες αποτελούσαν και ένα βαρύ φορτίο, ενώ η κάθε απόφαση δεχόταν συχνά την αποδοκιμασία του λαού η την επικρότηση. Σε αυτό έπαιξε ιδιαίτερο ρόλο η προβολή που είχε από τα ΜΜΕ και η δημοσιότητα που ήταν πλέον εκτεθειμένος σε κάθε βήμα σε όλη την διάρκεια της πολιτικής πορείας του. Πίστευε όμως στις προσταγές της εποχής και στις εκσυγχρονιστικές μεταρρυθμίσεις, ενώ ήταν αρκετά αισιόδοξος και προοδευτικός. Παρ' όλα αυτά δέχτηκε τις παγκόσμιες στρατηγικές προκλήσεις, και επιχείρησε να εφαρμόσει το όραμα για παντοδυναμία σε κάποιες περιπτώσεις με επιτυχία, ενώ σε άλλες με αρνητικά αποτελέσματα όπως στην περίπτωση του Βιετνάμ.⁶⁹

Η ηγεσία Kennedy προσέγγιζε τις επιταγές της εποχής, είχε εκείνα τα στοιχεία που συντελούσαν στο προφίλ ενός έντιμου, σωστού και τολμηρού ηγέτη. Σε κάποιες από αυτές τις προσδοκίες απογοήτευσε το λαό, ενώ σε κάποιες άλλες επιβεβαιώθηκε τα μεταγενέστερα χρόνια. Σε κάθε περίπτωση βοήθησε στο αίσθημα της ενότητας και του κοινού στόχου ως ένα έθνος και μίας κοινής πολιτικής, ενισχύοντας την θέση των ΗΠΑ σε μια παγκόσμια νέα τάξη πραγμάτων. Ήταν ένας από τους νεότερους ηγέτες και μεταρρυθμιστές, παρόλο που δεν

⁶⁸ James Q Wilson, *American Government*, Boston 2009, σελ 234

⁶⁹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Αμερικάνικο πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*, Αθήνα 2003, σσ.195-199

κατάφερε να ολοκληρώσει το έργο του. Παρά την σύντομη και απρόσμενη διακοπή της θητείας του Kennedy φαίνεται η δυναμική του ως ηγετική μορφή και η ιδιαίτερη δημοτικότητα του που του έδινε την αναγκαία αποδοχή του λαού και της ομάδας του για να πραγματοποιήσει αλλαγές και μεταρρυθμίσεις σε όλα τα επίπεδα, όμως ακόμα πιο σημαντικό ήταν πως η προσπάθεια του επικεντρώθηκε περισσότερο στην αντίληψη του Αμερικάνικου λαού για την δημιουργία μιας δυνατής ελεύθερης χώρας που όλοι οι Αμερικανοί θα έπρεπε να έχουν το αίσθημα αυτό, καθώς και να το βιώνουν στην καθημερινότητα τους. Το υψηλό φρόνιμα και οι αξίες που ήθελε να έχει κάθε πολίτης της Αμερικής δεν θα ήταν ποτέ εφικτό εάν δεν υπήρχε η μείωση των διακρίσεων και των διαφορών, έτσι ώστε να δεχθούν οι πολίτες της χώρας κάθε θυσία που θα χρειαζόταν προκειμένου η Αμερική να μπορούσε να λειτουργεί ως υπερδύναμη σε παγκόσμιο επίπεδο και όχι μόνο στο εσωτερικό της. Στα σχήματα που προηγήθηκαν αποδεικνύονται τα παραπάνω αλλά και η επιτυχία σε συγκεκριμένους τομείς όπως στην ανάπτυξη και την ευημερία των πολιτών. Απώτερος και τελικός σκοπός το υψηλό φρόνιμα των ενωμένων Αμερικανών και το δικαίωμα στην ελευθερία, σε μια νέα αντίληψη αυτής όπως η ελευθερία της δύναμης παγκοσμίως.

Βιβλιογραφία

Ελληνικής

Μάγδα Κ. Ψαρρού & Κώστας Ζαφειρόπουλος, *Επιστημονική Έρευνα*, Αθήνα, Τυπωθήτω 2004

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, *Αμερικάνικο πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*, Αθήνα 2003

Δημήτρης Μπουραντάς, *Ηγεσία*, Αθήνα: Κριτική 2005

Γ. Μπαμπινιώτης, " *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* ", Αθήνα 2005

Μάνος Γ. Παπάζογλου, *Σύγχρονη πολιτική ηγεσία*, Αθήνα : Παπαζήση 2012

Στέλλιος Περράκης, *Διαστάσεις Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Αθήνα: Ι.Σιδέρης 2013

Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος, *Το θεσμικό πλαίσιο διαμόρφωσης της Εξωτερικής Πολιτικής των ΗΠΑ*, Ποιότητα 2009

Κώστας Α. Λάβδας, *Συμφέροντα και Πολιτική*, Παπαζήσης Αθήνα 2004

Ξενόγλωσση

Thomas J Carty, *The Review of Faith & International Affairs*, Volume9, Issue 4, 2011

John F Kennedy, *prezidential library and Museum*,

<http://www.jfklibrary.org/JFK/~media/E33A69247A2548C89B927EEFCDC254A0.pdf>

Aaron Blake, President Obama: Very polarizing, but very consistent <http://www.washingtonpost.com/blogs/the-fix/wp/2015/02/17/president-obama-very-polarizing-but-very-consistent/>

Leopoldo Nuti, *A delicate balancing act: The place of Western Europe in JFKs Foreign policy*, Journal of Transatlantic Studies, Vol. 8, No 3, September 2010

Hannah Arendt, *Περί Βίας*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια 2000

Henry Kissinger, *ΗΠΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ Η ΗΓΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ*; Λιβάνη 2002

The Constitution of the United States of America, 110th Congress, 1st Session No 110-50, <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CDOC-110hdoc50/pdf/CDOC-110hdoc50.pdf>

Μακιαβέλι, Ν., " *Ο Ηγεμόνας* ", Αθήνα : Πατάκη 1999

Robert E. Gilbert (1989) Moral leadership in civil rights: An evaluation of John F. Kennedy, Political Communication, 6:1, 1-19, DOI:10.1080/10584609.1989.9962861

Νοαμ Τσομσκυ, *Ηγεμονία Η επιβίωση*, Πατάκης : 2006

The online library of liberty, Niccolo Machiavelli, The Historical, Political, and Diplomatic Writings, vol. 2 (The Prince, Discourses on the First Ten Books of Titus Livius, Thoughts of a Statesman)[1513]

Ρευμον Άρον, *Η Εξέλιξη της Κοινωνιολογικής Σκέψης*, Τόμος Β' Αθήνα : ΓΝΩΣΗ 1984

.Stephen Pelz (1981) John F. Kennedy's 1961 Vietnam War decisions, *Journal of Strategic Studies*, 4:4

James J. Kimble, *John F. Kennedy, the Construction of Peace, and The pitfalls of Androgynous rhetoric*, *Community Quarterly*, 57:2

Michael Emery, Edwin Emery, *The press and America*, USA, Aline and Bacon 1996

Gerhard Peters and John T. Wolley, The American Presidency Project <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=9271>

V.N. Silvestri, *Background Perspectives on John f. Kennedy's Inaugural Address*, Vol.8

Terence Ball & Richard Dagger, *Πολιτικές ιδεολογίες και το δημοκρατικό ιδεώδες*, Αθήνα, Τουρίκη 2011

Theodore H. Cohn, *Διεθνής Πολιτική Οικονομία*, Αθήνα, Gutenberg 2009

David Robarge, *Intelligence and National Security*, Vol.20, No 3, September 2005

The budget of the United States Government for the fiscal year ending June 30 1961, Washington: 1960:M7, <https://html1-f.scribdassets.com/3lfkvxkdz43p5dy2/images/9-3118023c62.jpg>

James Q Wilson, *American Government*, Boston 2009

Mark J. White, *Belligerent beginnings : John F. Kennedy on the opening day of the Cuban missile crisis*, <http://www.tandfonline.com/loi/fjss20>, 2008

Leopoldo Nuti, *A delicate balancing act: The place of Western Europe in JFK' s foreign policy*, University of Roma Tre, Rome, Italy Published online: 2010

Philip E. Muehlenbeck, *Kennedy and Toure: A Success in Personal Diplomacy*, Published online, 2008

ιστοσελίδες

<http://www.history.com/topics/us-presidents/john-f-kennedy>

<http://topdocumentaryfilms.com/slavery-making-of-america/>

¹www.census.gov/history/www/through_the_decades/index_of_questions/1960_population.html

<http://www.census.gov/hhes/migration/files/cps/p20-127/p20-127.pdf>

<http://www.census.gov/hhes/migration/data/cps/1960.html> **Mobility of the Population of the United States:
March 1960 to March 1961.**